

Filiala Fundației Servicii de Dezvoltare din
Liechtenstein (LED) în Republica Moldova

Centrul de Informare și Documentare
privind Drepturile Copilului din Moldova

Facultatea de Sociologie și Asistență Socială,
Universitatea de Stat din Moldova

Raport de cercetare

BUNĂSTAREA COPIILOR – STUDENȚI
AI ȘCOLILOR PROFESIONALE
DIN REPUBLICA MOLDOVA

Filiala Fundației Servicii de Dezvoltare din
Liechtenstein (LED) în Republica Moldova

Centrul de Informare și Documentare
privind Drepturile Copilului din Moldova

Facultatea de Sociologie și Asistență Socială,
Universitatea de Stat din Moldova

Raport de cercetare

**BUNĂSTAREA COPIILOR – STUDENȚI
AI ȘCOLILOR PROFESIONALE
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Echipa de cercetare:

MILICENCO Stela, dr., conf. univ., FSAS (USM)

OCERETNÎI Anastasia, dr., conf. univ., FSAS (USM)

CRISTEI Aliona, magistrul, lector, FSAS (USM)

La elaborarea acestui raport au contribuit:

FRICK Pius, reprezentant oficial, LED

GAVRILIUC Cezar, director executiv, CIDDC

FRICK Smiljana, consultant în drepturile copilului, CIDDC

STEPAN Aliona, coordonator programe, CIDDC

CECAN Lilia, asistent de proiect, CIDDC

Echipa de cercetare aduce sincere mulțumiri finanțatorilor și tuturor celor care au asigurat buna desfășurare a studiului și colectarea datelor din teren, cu precădere **Ministerului Educației, administrației școlilor profesionale și studenților.**

Cuprins

ARGUMENT	5
SUMAR EXECUTIV	7
SUMMARY	8
METODOLOGIA STUDIULUI	12
COMPARTIMENTUL I.	
ATITUDINI ALE STUDENȚILOR FAȚĂ DE PROCESUL DE INSTRUIRE	14
1.1. Motivațiile de a studia la școala profesională	15
1.2. Organizarea și desfășurarea procesului de studii	17
1.2.1. Infrastructura școlară	17
1.2.2. Materiale necesare pentru lecțiile practice	18
1.2. Manual	19
1.2.4. Cadrele didactice	20
1.2.5. Orar	21
1.2.6. Activități extracurriculare	21
1.2.7. Practic	22
1.2.8. Alte aspecte	23
COMPARTIMENTUL II.	
VENITURILE ȘI CHELTUIELILE STUDENȚILOR DIN ȘCOLILE PROFESIONALE	25
2.1. Bursa	26
2.2. Angajarea în câmpul muncii a studenților	27
2.3. Alte surse de venit	28
2.4. Bugetul de cheltuieli	28
COMPARTIMENTUL III.	
CONDIȚIILE DE TRAI A STUDENȚILOR DIN CĂMIN	32
3.1. Accesibilitatea căminului	33
3.2. Taxele de cazare	35
3.3. Regimul de funcționare a căminului.....	36
3.4. Starea camerelor de locuit	38
3.5. Repararea odăilor de locuit și a locurilor obștești	40
3.6. Dotarea camerelor cu inventar și mobilier	42
3.7. Problemele existente în prestarea serviciilor comunale	45
3.7.1. Electricitate	45
3.7.2. Aprovizionarea și utilizarea apei calde	46
3.7.3. WC-urile	47

3.7.4. Sistemul de încălzire termică	48
3.7.5. Alte probleme	49
3.8. Curățenia și igiena în cămin	50
3.9. Spălatul hainelor	51
3.10. Alimentația studenților în cămine	53
3.11. Alimentația studenților la cantinele școlilor profesionale	55
COMPARTIMENTUL IV.	
ORGANIZAREA ȘI VALORIFICAREA TIMPULUI LIBER	58
4.1. Activitățile culturale organizate în cadrul școlii	59
4.2. Odihna și agrementul în cămin	60
COMPARTIMENTUL V.	
RELAȚIILE SOCIALE ALE STUDENȚILOR	62
5.1. Relația student-profesor	63
5.2. Relațiile dintre administrația căminului și studenți	64
5.3. Interrelaționarea cu semenii	65
5.4. Comportamente deviate ale studenților	66
CONCLUZII GENERALE	68
RECOMANDĂRI	71
ANEXE	74

ARGUMENT

Actualmente, sistemul Vocațional din Republica Moldova necesită a fi reformat prin racordarea la cerințele pieței forței de muncă, ceea ce a determinat includerea drept domeniu prioritar în cadrul Strategiei Educației 2020. În acest sens au fost implementate mai multe proiecte, atât la nivel de sistem educațional, care au avut drept scop să contribuie la definitivarea standardelor ocupaționale și de calificare, curricula etc., cât și la nivelul școlilor profesionale cu scopul îmbunătățirii nivelului de instruire.¹ De asemenea, Ministerul Educației, responsabil de politicile în domeniul învățământului vocațional, a realizat multiple acțiuni în scopul îmbunătățirii situației în domeniu.

Finanțarea învățământului vocațional a crescut semnificativ în ultimii ani. Cu toate acestea, învățământul vocațional, actualmente, are o imagine mai proastă și reprezintă ultima opțiune pentru mulți tineri din Republica Moldova. Acest fapt determină ca numărul studenților din cadrul învățământului vocațional să descrească continuu. Reducerea numărului de elevi din învățământul secundar profesional s-a înregistrat pe fondul unor alocări financiare sporite.² Alocările financiare pe cap de elev în învățământul secundar profesional au crescut de la 5399 lei în 2006 până la 16776 lei în 2011 (Tabelul 1).

Tabelul 1. Costurile totale pentru instruirea unui elev/student la fiecare nivel educațional profesional pentru un an de studii (MLD)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Învățământul secundar profesional	5399	7366	8510	10224	15335	16776
Învățământul mediu de specialitate	6979	6900	8200	8709	14725	15029
Învățământul superior	4714	5050	5873	6802	17861	20158

În contextul dat, toate inițiativele au fost focusate pe perfecționarea curriculei și a conținuturilor, instruirii ale cadrelor didactice, oferire de materiale didactice în scopul îmbunătățirii procesului de instruire. Finanțarea necesară pentru îmbunătățirea situației din învățământul vocațional este o sarcină prioritară a Ministerului Educației care, la moment, nu poate fi realizată în deplină măsură. În acest context, nici proiectele internaționale nu au schimbat radical situația, cu excepția câtorva școli, în rest situația rămânând deplorabilă. Însă nu toate problemele din acest sistem sunt de natură financiară, existând probleme ce țin de administrarea școlii, comportamentul cadrelor didactice și a personalului etc.

Un aspect important, dar neglijat în cadrul acestui sistem, este bunăstarea tinerilor, drept argument fiind rata înaltă de abandon școlar, care ar putea fi cauzată de condițiile precare de trai și de studiu. În acest sens, îmbunătățirea condițiilor de trai și de studiu va determina creșterea atractivității și optării tinerilor pentru astfel de studii.

Până la moment în Republica Moldova nu există studii, care s-au axat pe analiza opiniei studenților din cadrul învățământului vocațional privitor la condițiile de studiu și de trai. Cercetările disponibile sunt sumare, elaborate în urma vizitelor de studii și interviuării managerilor școlari fără a se lua în considerare opinia studenților, care sunt beneficiarii principali ai acestui sistem. În acest context, studiul „*Bunăstarea copiilor - studenți ai școlilor profesionale din Republica Moldova*” vine să suplinească această lacună, evidențiind percepția studenților referitor la condițiile de trai și de studiu.

¹ Pentru mai multe informații vezi: www.eduprof.info.md

² Vezi detalii: IDIS Viitorul „Educația vocațională la răscruce: o analiză a deciziilor de politici în sistemul învățământului mediu de specialitate în RM”, Sergiu Lipceanu, 2010. Calculat după edițiile periodice ale Anuarului Statistic al Republicii Moldova 2002-2008, Educația în Moldova, Chișinău, 2009

Chiar dacă studiul este axat doar pe viziunea studenților, pentru a avea un tablou complet cu referire la subiectul cercetării este necesară completarea informației cu viziunile administrației școlilor profesionale și ale reprezentanților Ministerului Educației.

Desfășurarea studiului a fost posibilă prin suportul oferit de către *Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova* (CIDDC) și Filiala Fundației *Servicii de Dezvoltare din Liechtenstein* (LED) în Republica Moldova.

Pe parcursul mai multor ani, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC) face auzită „vocea copiilor și tinerilor”, fiind în contact direct cu studenții școlilor profesionale, în special, cu absolvenții școlilor internat care își fac studiile în cadrul școlilor profesionale. Acest fapt a determinat o cunoaștere mai profundă a problemelor din sistem de către reprezentanții CIDDC. Mai mult ca atât, CIDDC desfășoară activități de informare și instruire a tinerilor privind luarea deciziilor.

Filiala Fundației *Servicii de Dezvoltare din Liechtenstein* (LED) în Republica Moldova oferă suport în dezvoltarea învățământului vocațional din anul 2008, investind resurse considerabile în îmbunătățirea situației școlilor partenere. Chiar dacă calitatea studiilor a crescut (cadre didactice mai profesioniste, cabinete dotate), nivelul bunăstării studenților (condiții de viață în cămin, facilități oferite de instituție) nu au întrunit schimbări majore. Din acest considerent a fost inițiat studiul dat, care vine să cerceteze sistemul educațional - profesional din punct de vedere al studenților și să evidențieze domeniile problematice care necesită o intervenție promptă a tuturor actorilor implicați.

SUMAR EXECUTIV

Studiul calitativ „*Bunăstarea copiilor-studenți ai școlilor profesionale din Republica Moldova*” are drept obiectiv principal să releve situația studenților din cadrul școlilor profesionale, manifestată atât în procesul de instruire, cât și în timpul liber. Domeniile de bază cercetate se referă la necesitățile educaționale, economice, de trai, de agrement și de interrelaționare.

Atitudinea studenților față de procesul de instruire este determinată influențat de motivele alegerii școlii profesionale, oferta pieței de muncă, starea blocurilor de studii și a căminelor, baza material-didactică disponibilă, pregătirea și atitudinea pedagogică a profesorilor, metodele de predare utilizate. Aspectele lacunare ale procesului de instruire se referă la tehnica învechită, lipsa materialelor didactice necesare și impunerea / obligarea studenților de a le procura, la dificultățile în găsirea locului de practică, condițiile inadecvate instruirii, la atitudinile discriminatorii ale profesorilor față de studenți ș. a.

Sursele de venit ale studenților sunt modeste și provin, în principal, din bursă și ajutorul financiar al părinților, iar veniturile pe care le au nu acoperă în totalitate necesitățile lor de existență și instruire. Se constată evident că venitul reprezintă un factor important al reușitei academice a studenților, cei cu surse de venit limitate fiind marginalizați în procesul de studiu prin neparticiparea la lecțiile practice și la evaluările preconizate de proiectarea didactică. Studenții suportă, de asemenea, multiple taxe alocate pentru diverse necesități ale desfășurării procesului de instruire și de trai, cum ar fi: repararea sălilor de studii și a camerei din cămin, procurarea materialelor necesare pentru pregătirea temelor teoretice și practice, completarea așa-numitelor fond al școlii și fond al grupei, pentru evaluări și examene și chiar pentru majorarea notelor etc. Persoanele responsabile pentru colectarea și repartizarea banilor, în cele mai multe cazuri, sunt șeful de grupă și maistrul. În felul acesta apare și se întreține fenomenul corupției, care se atestă în majoritatea școlilor profesionale sub diferite forme: bani, cadouri, flori de cameră etc. și este considerat de către studenți drept o posibilitate ușoară și sigură de a obține notele solicitate.

Condițiile de trai în cămine reprezintă un factor important în alegerea școlii profesionale, pe care elevii, informați aprioric doar pe cale orală, îl conștientizează mai târziu. Aceste condiții sunt, în mare parte, precare, sub nivelul unui trai acceptabil, reprezentate, în fond, prin: odăi fără sau slab dotate cu mobilier, lipsa securității lucrurilor personale, lipsa prizelor în odăi, nefuncționarea corespunzătoare a bucătăriilor și a sălilor de odihnă, lipsa mașinilor de spălat și a locurilor special amenajate pentru uscatul hainelor, deconectarea energiei electrice pe timp de noapte, lipsa sau insuficiența apei calde și a băilor, nesalubritatea corespunzătoare a căminelor etc.

Regimul de trai în cămin este unul riguros, cu acces deficitar al vizitatorilor. Dat fiind faptul că în școlile profesionale, în cele mai multe cazuri, învață copii din familii mai puțin înstărite și sărace, condițiile de trai din cămine reprezintă un element discriminatoriu continuu pentru ei.

Alimentația studenților este asigurată gratuit doar o dată pe zi, însă cantitatea și calitatea alimentației nu corespunde standardelor curente, din cauza utilizării produselor alterate, învechite, a bucatelor prost pregătite la cantina școlii. Acest fapt îi determină pe studenți să recurgă la alimentarea cu produse aduse de acasă, care nu pot fi păstrate în condiții adecvate, sau să procure produse fast-food.

Activitățile culturale și de agrement se concentrează mai mult pe practicarea sportului și participarea la activitățile culturale organizate în școală cu ocazia diverselor date comemorative sau sărbători.

Studiul atestă și prezența unei slabe interrelaționări atât la nivelul elevi-elevi, cât și la nivelul elevi-profesori, necesitându-se în acest plan o implicare mai activă a profesorilor și o elaborare a unei strategii și tactici adecvate de construire a unei interrelaționări active și eficiente.

SUMMARY

Vocational education and training (VET) is part of the National Strategy 2020 of the Republic of Moldova. The only part of the Education Strategy that has been approved so far is the one about VET. Several initiatives have been undertaken to improve the situation both at the system level (for example, producing occupational standards and curricula) and the school level (improving the training delivery)³. The overall funding for vocational schools has increased significantly during the last couple of years. Nevertheless, VET is still considered to be the last resort for many young people and the number of VET students is decreasing constantly.

One neglected aspect of the VET is the well-being of its students. The relevance of student wellbeing is obvious. When choosing schools, students take into consideration living and studying conditions. Quality of life influences also the learning achievements of students and, hence, the results of the schools. The well-being of students is an important factor for the attractiveness of this career path.

The VET schools will become more attractive to students only if their opinions and recommendations on the quality of student life are taken into due account. However, their perspective on issues of well-being in VET has not been documented so far. This study, therefore, focuses on how VET students experience their living and studying conditions while studying in a VET school.

Seven focus group discussions were conducted for this purpose during the first semester of the school year 2013-2014. They took place in seven VET schools in all three regions of Moldova (north, central and south, including Găgăuzia but excluding Transnistria). The diversity of the profiles of the schools (offering training for various occupations) was also taken into account in the selection, so that the sample reflected both occupations which are rather associated with girls/women as well as those with boys/men. To avoid the bias towards the best students, students with various school achievement participated in the research. Since one of the aims was to explore the situation in the dormitories, students living in dormitories were also represented (other living arrangements of participants were: living at parents' home; renting a flat/room near the school). All participants (72 in total) were in the 2nd and 3rd grade of studying, meaning that they had sufficient experience with the VET system to have an evidence based opinion.

The study was initiated by the Liechtenstein Development Service (LED), and realized by the team of researchers from the Faculty of Sociology and Social Assistance at the State University in collaboration with the Child Rights Information Centre (CRIC).

LED works since 2008 with VET schools and has invested considerable resources in the improvement of its partner VET schools. Although the educational part of the VET provision has improved due to better trained teaching staff and better equipped workshops, other aspects of students' studying and living conditions in the partner schools were not addressed so far. This was the reason for LED to look deeper into this issue. LED believes that the investments in educational system have a better effect, if the students live in a good, i.e. learner friendly environment. Feeling accountable to the final beneficiaries, the students, LED wants to learn more about the constraints and difficulties while studying in the VET system.

Working on issues related to children's rights, especially assisting graduates from boarding schools to continue their studies, CRIC became aware of difficulties and problems of those studying in VET schools. Besides learning about living and studying conditions in VET schools, CRIC wishes to draw public attention to the situation of the rights of these young people, especially their right to education and to an adequate standard of living⁴. In addition, since voices of VET students are often played down and silenced, the key aim of this study is to include them into the ongoing dialogue about VET.

³ A quick overview on various VET projects in Moldova aiming to improve the VET system can be found at: www.eduprof.info.md

⁴ See www.childrights.md

STUDYING IN A VET SCHOOL

VET students face a multitude of problems. Many of the issues with the studying conditions raised by the students are directly or indirectly related to education-related expenses. VET schools are public schools and funded by the state; nevertheless many costs related to the educational process are passed onto the students.

Consumables

The students have to buy the consumables used in the practical training. The costs of these consumables of course depend on the occupation. But it can be said that these costs can amount to a considerable sum. The students who cannot afford to buy the necessary consumables are in a disadvantage as they cannot practise the skills for which the consumables are needed.

Other expenses

There are several other expenses to be covered during the educational process. Besides costs for manuals, the students often are requested to provide resources for (cosmetic) classroom renovation/improvements, for the „voluntary” school-fund or group-fund and for presents e.g. for the teacher or instructor. Whoever does not come up with these contributions runs the risk of being sanctioned (e.g. ignored, unfairly treated or other soft forms of sanctioning). Finally, corruption seems to be a real issue. It is relatively common to pay bribes for getting better marks.

Internship

Another problem is looking for a place of internship. Contrary to the regulations, the students are often left alone with this task. Many students complain that they have trouble to find and organize a suitable place of internship and that they do not receive support from the school with this task. For this, the social network of the students' family is often important. But not all students do have a strong social network to rely on. The internship is very important both for developing the practical skills and opening possibilities for getting a job after graduation. Against this background, it is important that each student is getting support in finding a suitable place for internship. Another question related to internship concerns the salary the students get during internship. As it is often difficult to find a suitable place of internship, not all students get a salary. But the ones who are remunerated receive only half of the salary. The other half goes to the VET school. The students do not understand why the school should obtain half of their salary. Given the fact that the students cannot cover a lot of the costs related to their VET study, this is indeed a questionable regulation.

Funding

The VET schools, not getting sufficient funding from the state, pass expenses onto the students. This practice has a direct discriminatory effect for the economically weak students. It might be an easy solution for the authorities but not for the students. To cover all the costs of studying and living in VET schools the students have to use their scholarship (300 Lei/month) as well as money from their parents. For many students this is a problem, either because their families are not able to come up with this kind of money or they do not have a functioning family at all. A relatively large proportion of students who study at VET schools come from an economically and socially disadvantaged background.

Therefore, the additional costs to be borne by the students affect them considerably. Some children said that they have to work (part-time and/or seasonally) in order to cover all the educational expenses. Working and studying can sometimes conflict and there have been cases when students got punished with a reduction of the scholarship as they were late for school because of work. This is an absurd and irregular practice punishing the financially disadvantaged by reducing their scholarship. This form of punishment is obviously wide-spread and it would be a most meaningful initiative to look deeper into the topic of funding and particularly on the prevalence and regularity of this form of punishment.

LIVING IN A VET SCHOOL DORMITORY

Living conditions in dormitories is another big concern reported by the students in VET schools. Some of the most serious issues regarding accommodation include:

Rooms

Most dormitories require renovation. Contrary to the existing regulation on the functioning of the dormitories, furnishing, refurbishment and maintenance of rooms are most often expected to be done by students. Students who do not complete these tasks are sanctioned. In addition, students are sometimes involved in renovation of shared/common rooms/space in the dormitories, for example, by collecting money for this purpose. The rooms are often overcrowded and there is a general lack of privacy. The students do not have their own locker or any other places where they can safely store their personal belongings. Theft is widespread and students sometimes accuse even dormitory staff to be involved.

Electricity

Electrical outlets are rare in the dormitory. Students have trouble to charge or plug in their phones, laptops or other electrical devices. In almost all dormitories the electricity is completely cut off during the night. In some schools, the electricity is cut off quite early in the evening.

Heating

Heating is a huge cost factor. In order to cut costs, the heating starts usually relatively late. But often, even when the heating has started, the rooms are still cold during winter and the students are not allowed to use electrical heating devices.

Sanitary rooms

There is a general lack of warm water, which is an especially serious problem during the cold season. The students also complain that there are often not enough toilettes and/or that the toilettes are not separated from the bathroom, without any privacy, and are often in a deplorable situation. Sometimes the toilettes are outside the main building. All these facts create obstacles for a better hygiene in the dormitory.

Food

Quality and quantity of food is a further concern of students. Typically, they are provided with one free meal a day in the school canteen. Sometimes expired and poorly prepared food is served. In addition, canteens lack tableware (e.g. plates and glasses); often dirty dishes are used. These are reasons for students to eat outside, usually junk food, or bring food from home. The latter is a problem as first of all, students do not have an adequate place to store this food and secondly there are hardly any functioning kitchens in the dormitory.

Students have to sort out themselves their breakfast and dinner, whereas the conditions to prepare a healthy meal are minimal. The so called kitchens in the dormitories are very poorly equipped. Sometimes it consists of a room with a table and one single cooking plate or a hardly working stove. Additionally, there are too many students per kitchen, so that cooking is not a real option. All in all, the students living in the dormitories seem not to be nourished healthily.

Laundry

Laundry is another problem. From the seven school dormitories where our participants lived in, only one of them had a washing machine – but the students did not have access to it. Most students take their clothes to the parents' place when they leave for the weekend. The lack of cupboards or lockers often forces them to keep the laundry together with the food brought from home. But there are many students with no functioning family, to whom they could bring the laundry. Students wash their clothes by hand. But there is usually no place for hanging the clothes out. The access to the balconies is often forbidden as there is a risk that the balconies could fall down.

Rules

Rules of living in the dormitories comprise many areas of students' lives, but the students do not have any influence on these. The applied authoritarian rules are also often contrary to the official regulations. They vary from school to school, from one school year to another. All this contributes to students' dissatisfaction and encourages corruption. Rules are very often violated both by the dormitory staff and students. The dormitory staffs refer to rules to increase their power over students. Listening to the students' voices one gets the impression that the relationship between dormitory staff and students are characterised by lack of respect and trust. But there are also issues between the students. Bullying of younger children seems to be a widespread phenomenon.

Recreation

Finally, a general lack of recreational and free time activities (especially for girls) in the school and dormitories is another factor that negatively influences well-being of VET students. Organised cultural and leisure activities comprise mainly sport and participation in traditional cultural activities organized in schools at various commemorative dates or holidays. Although social pedagogues at dormitories have the responsibility to organise recreational activities they seem not to be very active in this area.

REMARKS FROM CRIC AND LED

Given that VET students mostly come from low income families, their studying and living conditions in vocational schools could be considered to contribute to their further discrimination and social exclusion. Despite the provision of the scholarship, some VET students have difficulties to make ends meet and do not have resources to cover hidden, formal and informal expenses. This limits their access to vocational education and training. Similarly, some dormitories offer rather non-functional accommodation in many aspects. This poses an additional burden on VET students and hence negatively influences their already limited learning opportunities. Various actors are called upon to handle the issues addressed by the students. Some issues should be addressed by the Ministry of Education; others are to be tackled by the school management and the staff. In any case, the children's perspective should be taken into account. This study aims to contribute to this process by opening the discussion about the well-being of VET students.

Both CRIC and LED would like to thank the many students sharing their views with us. Also we would like to thank the research team of the faculty of Sociology of the State University Moldova for their efforts. We hope that this study highlights the urgent need for a deeper analysis of factors influencing the well-being of students in the VET system. This discussion should be continued, widened and deepened.

The study has shown that there are many issues to be dealt with. As the English summary of this report was finalized, the Ministry of Education started to organize a council of students from VET schools and colleges. This is a promising initiative and opens the possibility to have an institutionalized dialogue with the students about the problems they face and to include them into the discussion about possible solutions. We hope all actors working for the improvement of the VET system will support this council and take students' voices in due account. After all, it is them, for whom we are working for.

METODOLOGIA STUDIULUI

Scopul studiului calitativ *Bunăstarea copiilor – studenți ai școlilor profesionale și de meserii din Republica Moldova* a fost axat pe evidențierea viziunilor studenților școlilor profesionale asupra nivelului de bunăstrare și a necesităților de bază (financiare, educaționale, locative, psiho-sociale) pe parcursul studiilor.

Obiectivele generale ale cercetării au fost orientate spre:

- evaluarea gradului de satisfacție a tinerilor în raport cu studiile și condițiile educaționale din școală (orar, tipurile de activități instructive și extracurriculare, materialele utilizate la lecțiile practice, localul școlii și al căminului etc.);
- evidențierea agenților implicați în asigurarea necesarului pentru studii;
- identificarea principalelor surse de venit ale tinerilor din cadrul școlilor profesionale;
- analiza principalelor tipuri de taxe achitate de către studenți în procesul de instruire;
- evaluarea gradului de implicare a tinerilor în munci profesionale, în scopul obținerii unor surse suplimentare de venit;
- evidențierea preferințelor studenților, referitoare la modalitățile de valorificare a timpului liber în cadrul școlii;
- determinarea principalelor tipuri de relații sociale ale studenților și a gradului de integrare școlară a acestora;
- evaluarea condițiilor de trai ale studenților din cămin: starea odăii de locuit, mobilier, acces la baie, apă caldă, electricitate etc.
- determinarea practicilor de alimentare a tinerilor din școlile profesionale;
- evaluarea gradului de implicare a studenților în procesul de îmbunătățire a condițiilor de trai în cămin;
- proiectarea recomandărilor referitoare la managementul școlar în viziunea studenților.

Grupul țintă l-au constituit studenții din cadrul școlilor profesionale din Republica Moldova selectați conform următoarelor criterii:

- sexul interviuatului;
- anul de studii: în cadrul studiului au participat studenți din anul II și III;
- specialitatea: în funcție de specificul școlii, au fost selectați studenți de la diferite specialități (Tabelul 2);
- locul de trai: studiul a cuprins studenți care locuiesc în cămin, la gazdă și în casa părintească;
- reușita academică: au fost implicați atât studenți cu o reușită academică exemplară, cât și studenți care întâmpină dificultăți la studii.

Volumul eșantionului a cuprins 7 focus-grupuri, formate în cadrul școlilor profesionale din republică, selectate din cele trei zone: de Nord, de Centru și de Sud (Tabelul 2). Principalii indicatori de selecție a școlilor au fost:

- regiune: în egală măsură, au fost selectate școli din cadrul fiecărei regiuni (Nord, Centru, Sud), inclusiv UTA Găgăuzia;
- tipuri de specialități: au fost implicate atât școlile axate preponderent pe specialități pentru băieți, cât și cele ce includ preponderent specialități pentru fete.

Tabelul 2. Structura eșantionului

Zona	Localitatea	Specialități	Date participanți
Nord	FG_Nord_1	Bucătar, tencuitor, operator, achizitor mărfuri, materie primă / reglor în industrie, electromontor la repararea și întreținerea utilajului electric, electrosudor la sudarea manuală, lăcătuș la repararea automobilelor, electrogazosudor, tractorist / mașinist în producția agricolă.	6 fete 5 băieți
	FG_Nord_2	Cusător, frizer, bucătar, operator la calculatoare, tencuitor, tâmplar, mașinist.	6 fete 6 băieți
Centru	FG_Centru_1	Lăcătuș la repararea automobilelor, strungar, mașinist cu excavatorul, tencuitor, tractorist.	10 băieți
	FG_Centru_2	Bucătar, bucătar-cofetar, tractorist-mașinist, croitor.	4 fete 5 băieți
	FG_Centru_3	Frizer, lăcătuș, tencuitor, operator la calculatoare, bucătar, cofetar, croitor, cusător.	4 fete 5 băieți
Sud	FG_Sud_1	Bucătar, cusător, tâmplar, tractorist, pietrar-zidar, electrician, electromontor, lăcătuș la repararea automobilelor.	4 fete 6 băieți
	FG_Sud_2	Bucătar, cofetar, secretar-dactilografă, laborantă, controlor produse alimentare, operator la calculatoare.	6 fete 5 băieți

Instrumentul de cercetare utilizat în cadrul studiului a fost ghidul de moderare (vezi Anexa). Acesta a cuprins următoarele compartimente: informația generală (date socio-demografice), date despre atitudinea studenților față de studii și condițiile din școală, tipul de probleme pe care le întâmpină studenții din cadrul școlilor profesionale, sursele de venit ale studenților, bugetul de cheltuieli ale tinerilor, atitudinea studenților față de condițiile locative din cămin, alimentație, caracterul relațiilor sociale ale studenților, opinia studenților cu privire la managementul școlar.

Colectarea datelor s-a desfășurat în perioada octombrie – noiembrie 2013. Focus-grupurile au fost desfășurate în incinta școlilor profesionale, cu instruire în limba română și în limba rusă.

COMPARTIMENTUL I.

ATITUDINI ALE STUDENȚILOR
FAȚĂ DE PROCESUL
DE INSTRUIRE

Asigurarea calității procesului de instruire constituie un deziderat al învățământului contemporan și, totodată, un stimulent pentru atragerea elevilor în cadrul instituției.

Sintagma „calitatea studiilor” comportă un caracter multidimensional, incluzând atât organizarea și realizarea lecțiilor la nivelul actualelor standarde educaționale, cu utilizarea strategiilor didactice contemporane de către cadre didactice competente, aplicarea unui curriculum care să conțină un compartiment teoretic și unul preponderent practic, cât și asigurarea condițiilor de instruire care să favorizeze obținerea de către studenți a competențelor profesionale funcționale.

În cadrul discuțiilor, au fost abordate diverse aspecte ale procesului de instruire din cadrul școlilor profesionale, dintre care cele mai relevante au fost:

- motivele alegerii școlii profesionale;
- starea blocurilor de studii;
- asigurarea cu materiale didactice necesare pentru procesul de instruire;
- implicarea altor persoane în asigurarea procesului și a condițiilor de instruire;
- rentabilitatea graficului de organizare a lecțiilor și a tipurilor de activități extracurriculare;
- modalități de organizare și desfășurare a practicii de specialitate;
- achitarea de taxe în procesul de studii.

1.1.

MOTIVAȚIILE DE A STUDIA LA ȘCOALA PROFESIONALĂ

Analizând motivele care i-au determinat pe participanții la focus-grup să decidă să-și urmeze studiile la o școală profesională, atestăm o gamă diversă de motive, în funcție de opțiuni, condiții materiale de trai, relații familiale etc.

Se impune, în primul rând, constatarea faptului că majoritatea dintre studenți și-au ales specialitatea de sine stătător, reieșind din considerentul că le place viitoarea profesie.

.....
„Am ales această specialitate pe propriul plac, mă interesează anume această profesie...”
(FG_Nord_1)

„Îmi place ca persoanele să mănânce din mâncarea mea. La mine se primește mâncarea, e gustoasă... Eu vreau să aduc oamenilor bucurie cu bucatele pe care le gătesc”. (FG_Centru_2)

„Tata meu este bucătar și eu tot am vrut să fiu bucătar”. (FG_Nord_1)

În același timp, etapa de identificare a profesiei dorite trebuie să fie succedată de alegerea unei școli concrete. Elevii au menționat că, în alegerea școlii, au fost ajutați de către:

- rude, incluzând frați și verișori:

.....
„Frații mei au învățat și eu le-am urmat calea”.
(FG_Sud_1)

„Eu nu știam de școala aceasta, m-a adus o verișoară aici”. (FG_Sud_2)

- prieteni, care și-au făcut studiile la aceeași școală sau dețin unele informații despre aceasta:

„Mulți prieteni de ai mei mai mari au învățat și au spus că este bine de învățat și eu am hotărât să depun documentele aici. Părinții tot au fost de acord cu faptul să învăț la Școala profesională și la această meserie”. (FG_Nord_2)

- alegerea a fost făcută de sine stătător, dar având suportul părinților:

„Părinții m-au susținut, dar profesia singur am ales-o”. (FG_Sud_2)

Prin urmare, părinții sau prietenii mai maturi, care cunosc rețeaua de școli profesionale, pot oferi informația necesară în alegerea traseului educațional al tânărului, astfel încât acesta să poată urma specialitatea pe care și-o dorește.

De asemenea, alegerea școlii profesionale este determinată de argumente și judecăți pragmatice și de utilitatea acestor studii, care asigură instruirea la nivel de 11 sau 12 clase, având și posibilitatea continuării învățământului liceal cu cel profesional:

„Aici ieșim cu document de clasa a 12 și document că avem profesie... Pentru cei de la liceu, dacă se întâmplă că nu ai dat BAC-ul, rămâi fără profesie și cu trei ani pierduți”. (FG_Centru_2)

„Ești cu profesie, chiar dacă nu ai posibilitate să faci studiile mai departe”. (FG_Sud_2)

Nu în ultimul rând, participanții la focus grup au remarcat că la școala profesională este mai ușor să înveți, iar, pentru a fi admis, nu a fost necesară o medie foarte înaltă:

„Eu am ales să învăț la școala profesională, deoarece aveam media mică”. (FG_Centru_3)

Unii participanți la focus grup au subliniat însă că anume depărtarea de casa părintească a fost un argument decisiv pentru alegerea școlii profesionale:

„Mai departe de părinți”. (FG_Nord_1)

Alții, din contra, au optat pentru școala care să fie situată în apropierea imediată a domiciliului:

„Am ales fiindcă este aproape de casă ... dacă trebuie cu ajutor ceva, să ajut părinții, mai repede ajung acasă”. (FG_Nord_1)

Se cere de remarcat că relațiile de colaborare, stabilite de instituția de învățământ cu instituții din alte țări sau regiuni, pot favoriza interesul elevilor. Astfel, unul dintre participanți a menționat că odată ce:

„Am auzit că școala noastră are legătură cu Germania ... mi-a apărut dorința de a veni aici”. (FG_Nord_1)

Concluzii

Motivele care determină alegerea Școlii profesionale sunt multiple, prevalând următoarele:

- interesul tânărului pentru o profesie anume;
- dorința de a se realiza profesional;
- posibilitatea de a accede la studii în școlile profesionale a tinerilor cu o reușită academică mai modestă;
- influența părinților, rudelor și a prietenilor în alegerea unei școli profesionale concrete;
- lipsa implicării profesorilor de la nivelul gimnazial și profesional în orientarea profesională a elevilor în favoarea alegerii școlilor profesionale, ceea ce denotă un dezinteres față de viitorul profesional al tinerilor;
- șansa de a obține o profesie și de a urma, la dorință, studii de alt nivel (liceale, superioare);
- apropierea sau depărtarea teritorială de domiciliul permanent.

Studiul atestă o lipsă de cunoștințe despre învățământul vocațional și posibilitățile de acces la această treaptă de învățământ, acestea fiind limitate la cerul de familie și prieteni. Acest fapt este în detrimentul acelor copii, părinții și rudele cărora nu posedă informații și experiență cu referire la școlile profesionale.

1.2.

ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE STUDII

1.2.1. INFRASTRUCTURA ȘCOLARĂ

Rezultatele studiului relevă faptul că unii participanți la focus grup și-au exprimat, în general, mulțumirea în legătură cu amenajarea incintei școlii profesionale în care învață, dând o apreciere pozitivă stării blocurilor de studii:

.....
„Clădirea este bună, primești o plăcere când te duci acolo”. (FG_Centru_3)

„Cabinetele sunt bune, au făcut reparație frumoasă”. (FG_Nord_1)

„Interiorul este foarte frumos (spun mai mulți), dar exteriorul este urât”. (FG_Nord_2)

În același timp, alți participanți la focus grup și-au exprimat indignarea în legătură cu faptul că lecțiile se desfășoară în condiții improprie procesului de instruire. Dintre acestea au fost evidențiate:

- acoperișul deteriorat al școlii:

.....
„Când plouă afară, plouă și la al patrulea etaj. Cu umbrela stăm la lecții”. (FG_Nord_1)

- geamuri învechite și deteriorate:

.....
„Geamurile sunt vechi. Ne suflă vântul, chiar ninge în auditoriu”. (FG_Centru_2)

„Nu ar strica să se schimbe și ferestrele la Școala profesională, pentru că în unele cabinete este foarte frig”. (FG_Nord_2)

- problema încălzirii blocurilor de studii, care nu întotdeauna este suficientă:

.....
„În școală încă e mai frig”. (FG_Nord_1)

„Minusul numai cu căldura, dar în rest totul e OK”. (FG_Nord_1)

„Chiar dacă este caldură, oricum este foarte frig”. (FG_Nord_2)

- condițiile precare ale sălilor de sport și ale celor festive:

.....
„Sala de sport lasă de dorit ... sala festivă e cam urâtă”. (FG_Nord_2)

- mobilier vechi și neconfortabil:

.....
„Scaunele ar fi bine de schimbat ... mesele de la mine din grupă sunt vechi, sunt mici, joase, incomod de stat”. (FG_Nord_2)

- lipsa cabinelor de duș la care să aibă acces studenții după orele de educație fizică:

.....
„Și încă ar fi bine dacă când avem educația fizică, prima pereche sau a doua, să fie o baie, noi după asta la lecție venim și ... transpirați, și mirosul nu este plăcut, și ar fi bine să se facă o baie ... și apoi la lecții”. (FG_Nord_1)

1.2.2. MATERIALE NECESARE PENTRU LECȚIILE PRACTICE

În procesul discuțiilor, situația cea mai alarmantă a fost înregistrată la compartimentul asigurarea cu materiale didactice necesare pentru procesul de instruire. Menționăm că, în conformitate cu punctul 3.2. al *Regulamentului-tip de organizare și funcționare a școlii profesionale*, studenții au dreptul să fie asigurați, conform legislației în vigoare, cu bursă, cămin și materiale didactice. Această normă legală stabilește evident că responsabilitatea asigurării cu materiale didactice îi revine instituției de învățământ și nicidecum studenților sau părinților acestora.

Cu privire la acest aspect al studiului, participanții la focus grup au prezentat o diversitate de modalități de asigurare a procesului de instruire cu materialele și suporturile didactice necesare. În majoritatea cazurilor, responsabilitatea achiziționării materialelor respective este pusă pe seama studenților, ceea ce reprezintă o încălcare a regulamentului sus-numit.

.....
„Dacă nu avem materiale - nu facem practică ... strângem bani cu grupul și după asta noi cumpărăm materia primă”. (FG_Sud_2)

„Produsele noi le procurăm din banii proprii”. (FG_Sud_1)

„Noi singuri procurăm materialele necesare, școala profesională ne-a spus că noi singuri trebuie să ne procurăm. Ei nu oferă materialul pentru noi la croitorie, noi singuri procurăm, depinde de profesie”. (FG_Centru_3)

„Anul acesta am ajuns la teme: produse din pește, carne, noi cumpărăm toate acestea. Condimentele de la școală. Și detergent tot noi cumpărăm, tot noi ... Iată de săptămâna viitoare modulul e cu carnea, dar carnea e scumpă”. (FG_Nord_1)

„Materialele pentru lecțiile practice nu se acordă, de aceea noi nu suntem mulțumiți, că trebuie să le procurăm”. (FG_Nord_2)

„Toate produsele noi le cumpărăm din banii noștri. Noi cumpărăm, noi gătim și noi mâncăm”. (FG_Centru_2)

În cazul în care studentul nu poate să participe la procurarea materialelor, acesta riscă să obțină o notă negativă, deoarece nu va putea desfășura activitățile practice din lipsa materialelor necesare și nu va fi atestat la aceste discipline:

.....
„Iată eu, de exemplu, acum trebuie să dau examenul, dar nu am țesătură, iar când o să îmi procur material o să finisez”. (FG_Centru_3)

„Dacă nu are - atunci noi nu îl obligăm ... el împrumută... Bursa ne-o dă maistrul în mână și te iscălești, și vrei nu vrei, deodată îți ia 50 lei”. (FG_Nord_2)

O problemă deosebită este instruirea ce se realizează utilizând materiale didactice învechite și depășite ca informație. Laboratoarele (unde se desfășoară lecțiile practice) sunt necorespunzător echipate, unele fiind în limba rusă din perioada sovietică: automobile care astăzi nu se mai produc, piese auto care nu se mai utilizează în reparația automobilelor, planșe învechite și editate doar în limba rusă, ceea ce înseamnă că ele, sub nici o formă, nu corespund standardelor învățământului actual. Acest fapt condiționează o slabă pregătire și integrare anevoioasă a absolvenților școlilor profesionale în câmpul muncii și de asemenea afectează negativ motivația de a învăța.

.....
„Tehnica este veche”. (FG_Centru_1)

1.2.3. MANUALE

Același fenomen are loc și în domeniul asigurării procesului instructiv cu manuale. Majoritatea participanților la focus-grup au semnalat problema insuficienței manualelor în biblioteca școlii profesionale, fapt care determină recurgerea la alte soluții: multiplicarea informației necesare procesului de instruire, inclusiv a manualelor, procurarea manualelor de către studenți ș. a. Este cert faptul că lipsa manualelor reduce posibilitatea însușirii materiilor de către studenți, diminuându-se, în esență, calitatea procesului de instruire.

.....
*„Este problema că nu sunt toate cărțile în școală”;
 „foarte puține cărți, trebuie de procurat și poate lecția de asta este plictisitoare, pentru că nu toți au cărți, cei care nu au cărți iau de la colegi”;
 „Undeva doi la o carte, la geografie poate să fie trei cărți la toată clasa, facem xerox, cumpărăm cărțile”.* (FG_Sud_2)

„Uneori cărțile de care avem nevoie la lecții, le arendăm”. (FG_Nord_1)

*„La toate obiectele care învățăm nu sunt manuale. Am strâns bani (20 lei), profesoara ne-a făcut xerox la unele obiecte”;
 „E greu la lecție din cauza că nu avem cărți, trebuie să scriem și altă lecție răspundem ce am scris. Mult timp pierdem pe scris”.* (FG_Centru_2)

„Ele sunt, dar puține - un exemplar la toți, și noi suntem nevoiți să facem xerox... Este greu. Manuale la limba franceză, română nu sunt. Sunt cazuri când noi strângem bani și cumpărăm cărți”. (FG_Centru_1)

„Undeva doi la o carte, la geografie poate să fie 3 cărți la toată clasa, facem xerox”. (FG_Sud_2)

Totodată, majoritatea studenților nu dau vina pe profesori și subliniază că, de multe ori, ei singuri vin cu inițiativa de a procura cărțile necesare, dat fiind că:

.....
„Ne este greu să învățăm cu o carte la toată grupa”. (FG_Centru_1)

Unii dintre participanții la focus grup au exprimat opinii contradictorii cu privire la această problemă, ceea ce demonstrează că, deseori, studenții nu sunt bine informați în privința condiției lor și a lucrurilor pe care au dreptul să le ceară de la școală:

.....
„Noi din propria dorință și la propria inițiativă strângem bani pentru materiale ... toți elevii din școală au bursă. Dacă elevii vin fără materiale, atunci stă profesorul pe scaun și așteaptă până elevul aduce materiale”. (FG_Sud_2)

Alții, din lipsă de cunoaștere a adevăratei realități sau la sugestia cadrelor didactice, justifică necesitatea implicării elevilor în procurarea materialelor, menționând următoarele:

.....
„Statul nu are bani pentru manuale”. (FG_Sud_1)

„Nu cred că procurarea manualelor este ceva tare scump”. (FG_Centru_3)

Aceste acțiuni sunt promovate și din necunoașterea de către studenții școlilor profesionale a drepturilor lor la studii, iar directorii, profesorii și maiștrii profită de acest lucru.

1.2.4. CADRELE DIDACTICE

Participanții la discuție au menționat faptul că cel mai mult, în perioada studiilor la școala profesională, apreciază profesorii și atitudinea acestora față de procesul de instruire.

.....
„Predau foarte bine, se comportă foarte frumos cu noi”. (FG_Centru_1)

„Atitudinea profesorilor față de elevi ... îmi place să învăț, profesorii, comportamentul, atitudinea, orele sunt interesante”. (FG_Nord_2)

De asemenea, studenții afirmă că în școală se pregătesc adevărați profesioniști în domeniu.

.....
„Școală care învață viitori profesioniști”. (FG_Nord_1)

Dintre disciplinele care le produc cea mai mare plăcere, studenții au enumerat câteva: educația fizică, lecțiile practice, ceea ce relevă orientarea lor pragmatică față de studii:

.....
„Lecțiile de educație fizică”. (FG_Centru_3)

„Sunt obiecte care foarte tare îmi plac, altele nu prea. Sunt obiecte la care profesorii sunt foarte aspri – franceza, chimia. La practică e bine, că ceea ce facem, aceea mâncăm”. (FG_Centru_2)

Situațiile în care profesorii nu sunt pe măsura așteptărilor studenților (îndeosebi din cauza comportamentului neadecvat statutului de profesor) sunt justificate de către aceștia prin lipsa de dispoziție a cadrelor didactice:

.....
„Profesorii când au dispoziție, atunci ne place, dar când ... știți s-au trezit pe partea cealaltă, ... atunci comportamentul poate să fie mai agresiv, poate chiar să numească...”. (FG_Sud_2)

„Profesorul nici nu are dreptul să zică cuvinte urâte și să ridice mâna la elevi și nici să insulte...”. (FG_Centru_1)

În cele mai dese cazuri, studenții sunt blamați:

.....
„În majoritatea cazurilor tot noi suntem vinovați”. (FG_Centru_1)

O atitudine critică au avut studenții față de metodele de predare-învățare utilizate de către profesori, ceea ce determină organizarea lecțiilor într-un mod neatractiv, plicticos, fără a capta atenția studenților față de materia predată:

.....
„Lecțiile câteodată sunt plicticoase, stai pe scaun și te uiți la profesor și profesorul la tine”. (FG_Sud_2)

Elevii au apreciat profesorii care utilizează diverse tehnologii didactice moderne și tehnică performantă în cadrul lecțiilor:

.....
„La noi profesoara de informatică ne face lecții cu proiectorul și nouă ne place, mai bine înțelegi lecția”. (FG_Sud_2)

1.2.5. ORAR

Analizând graficul de organizare a procesului de studii, majoritatea participanților la focus grup s-au arătat satisfăcuți de orarul lecțiilor și activităților:

.....
*„De orar tot suntem mulțumiți, totul este aranjat,
 lecțiile se fac de la oră până la oră”,
 „Vinerea este zi scurtă și este bine pentru noi”.
 (FG_Centru_1)*

„Cu orarul e foarte bine”. (FG_Centru_2)

Cu toate acestea, au fost și studenți care și-au exprimat nemulțumirea față de orar, semnalând supraîncărcarea programului de instruire:

.....
*„Anul trecut am avut patru perechi în toată ziua și anul acesta tot așa ... e obositor, noi vrem ... câte două sau măcar o dată pe săptămână să avem două sau trei perechi ... orarul este prea încărcat”.
 (FG_Nord_1)*

„Programul este mare - de la 8 până la 3 și 10 minute, este obositor pentru noi”. (FG_Centru_3)

„Orele îs prea multe, îs patru perechi și-i greu pentru noi să stăm la ore un ceas și treizeci de minute ... e obositor”. (FG_Nord_1)

*„Cam târziu terminăm orele.
 După patru. La început era foarte greu”;
 „Pauza este mică, dacă ne ducem la magazin să cumpărăm ceva de mâncare, suntem pedepsiți”.
 (FG_Centru_2)*

Totodată, studenții au fost nemulțumiți față de durata zilei de studiu care în opinia lor este prea încărcată, percepție determinată și de modul plicticos de predare-învățare.

1.2.6. ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE

Participanții la focus-grup s-au arătat destul de interesați de activitățile extracurriculare desfășurate în cadrul programului educațional al școlilor. Datele colectate relevă faptul că acestea se desfășoară cu ocazia sărbătorilor profesionale, ceea ce contribuie la consolidarea identității profesionale a viitorului specialist:

.....
„Participăm la toate sărbătorile, practic ... la noi acum va fi ziua bucătarului”. (FG_Sud_1)

Au fost apreciate îndeosebi activitățile sportive și cele culturale, dar acestea au loc sporadic și foarte rar:

.....
„Se face baschet, volei, fotbal”. (FG_Sud_2)

*„O fată din anul trecut a spus că pe ei le duceau la „Patria” la film, atunci când a fost Francofonia”.
 (FG_Sud_2)*

De asemenea, participanții la focus grup și-ar dori o diversificare a activităților extracurriculare, propunând următoarele:

.....
„Niște competiții la diferite discipline. Și pentru câștigător să fie un premiu oarecare, ca ceilalți să fie stimulați”. (FG_Nord_2)

1.2.7. PRACTICA

Un compartiment aparte al procesului de instruire, care a fost abordat în discuții, îl reprezintă **practica de specialitate**, care, în conformitate cu documentele normative naționale, constituie o parte constituantă a studiilor și are drept scop să asigure o pregătire complexă a specialistului. Punctul 1.2. al *Regulamentului de organizare a practicii în producție și uceniciei elevilor din învățământul secundar profesional* stabilește drept obiectiv de bază al practicii *consolidarea și perfecționarea cunoștințelor profesionale și a deprinderilor studenților în meseria (profesia) care o studiază în condiții de activitate economică reală.*

În cadrul discuțiilor focus-grup s-a constatat că cea mai mare problemă cu referire la practică ține de identificarea bazei de practică și angajarea în calitate de stagiar-practicant. Majoritatea participanților la focus grup au relatat că sunt puși în situația de a-și căuta ei înșiși baza de practică, fără a fi ajutați de administrația școlii profesionale, ceea ce creează dificultăți serioase.

„Noi singuri trebuie să ne găsim unde să facem practica (spun toți)”. „Două persoane din grupă pot să rămână și să facă practică în școală, dar restul trebuie să ne găsim singuri”. (FG_Centru_1)

„Unica ce nu îmi place, că atunci când vine rândul să merg la practică, eu trebuie singur să îmi caut unde să mă duc, dar asta este greu. Dar băieții care au mai învățat acolo ne-au spus, că profesorii trebuie să ne repartizeze, dar ei nu fac asta și ne pun pe noi să căutăm unde să mergem”. (FG_Centru_3)

„Este greu să îți găsești loc de practică. Nouă nu ne dă nici îndreptare”. (FG_Centru_3)

„Acolo este problemă că trebuie noi singuri să o găsim. De-ar fi ca școala să ne găsească nouă, atunci ar fi mai bine. De exemplu, noi, operatorii, trebuie să ne găsim prin oficii, dar cine are nevoie de elevi care sunt începători”. (FG_Nord_2)

Este cert faptul că orice instituție de învățământ, indiferent de treapta de instruire, are responsabilitatea de a-și repartiza discipolii la practică. Nerespectarea acestei condiții diminuează

calitatea procesului de instruire și generează sentimente de nemulțumire la elevi. Datele înregistrate de studenți cu referire la practica de specialitate au relevat evident necesitatea și eficiența caracterului formalizat de organizare și desfășurare a practicii de specialitate, prin semnarea unui contract de practică dintre școală și întreprinderile abilitate.

„Noi la fabrică automat ne ducem, pentru că școala are contract cu fabrica”. (FG_Sud_2)

„Școala încheie un contract cu ei”. (FG_Centru_2)

„Noi avem material și facem practica la atelier pe teritoriul școlii”, „a fost ușor să îmi găsesc stagiul de practică, pentru că școala m-a ajutat”. (FG_Nord_2)

Cu toate acestea, nu în toate cazurile, obiectivele stipulate în contract sunt atinse de către studenți, din cauza unei desfășurări formale a practicii, uneori chiar și fără o prezență obligatorie a studentului la baza de practică.

Doar în unele școli, s-a atestat situația când studenții sunt repartizați la practică prin concursul maestrului care este responsabil de această activitate, ceea ce prevede și regulamentul vizat:

„La noi maestrul ne găsește de practică”. (FG_Sud_2)

Studenții care nu reușesc să-și găsească un loc de practică, riscă să nu poată promova anul de studii, deoarece practica constituie un compartiment obligatoriu al planului de învățământ.

„Anul trecut la noi în grupă 10 persoane nu au avut loc de practică, pentru că maestrul ne-a spus să ne găsim loc de practică, dar noi nu am putut să ne găsim”. (FG_Sud_2)

Acest lucru reprezintă o încălcare a Regulamentului sus-menționat, care stabilește, în punctul 2.1., că *Școala profesională este obligată să asigure repartizarea elevilor la unitatea economică în corespundere cu perioada efectuării practicii în producție, prevăzută de planurile de învățământ și programele de pregătire a muncitorilor pe meserii (profesii).*

În acest plan, opinia studenților este una sigură și unanimă cu referire la necesitatea organizării stagiilor de practică de către administrația școlilor:

.....
„Ar fi bine ca școala să propună un loc de practică, dacă deja au făcut studii un an de zile și ar fi de dorit ca școala să-și asume responsabilitatea”.

(FG_Nord_1)

Un alt aspect al organizării practicii de specialitate se referă la remunerare. În conformitate cu punctul 2.15 al *Regulamentului-tip de organizare și funcționare a școlii profesionale pentru munca prestată în perioada practicii în producție, studenții sunt remunerați conform legislației în vigoare, salariile lor constituind 50 la sută, iar copiilor orfani li se oferă 100% din mijloacele financiare obținute de ei în perioada practicii în producție în întreprinderile de stat sau individuale, uzine, fabrici, persoanelor particulare, în alte organizații, instituții de învățământ*. Cu toate acestea, în contractul de practică din cadrul unei școli profesionale din zona de Nord este inclusă stipularea potrivit căreia jumătate din salariul obținut de student să fie transferat pe contul școlii, fapt care demotivează atât studentul cât și instituția prestatoare de practică:

.....
„A fost greu să găsim ... am căutat foarte mult aici în raion, da, am găsit, dar în unul din subpunctele contractului a fost introdus că banii pe care o să-i primească practicantul, jumate din ei, să fie transferați pe contul școlii ... când vedeau acest subpunct întorceau contractul”. (FG_Nord_1)

Cazul identificat nu a fost unul singular. Din relatările elevilor, reiese că aceasta este o practică stabilă deja în cadrul acestei școli. Unii studenți nu percep necesar acest regulament și ar prefera să fie introduse unele schimbări.

.....
„Noi am plătit ... banii se duceau pe contul școlii ... dar dacă să ne gândim, pentru ce a fost nevoie ca să se introducă punctul acela?” (FG_Nord_1)

1.2.8. ALTE ASPECTE

Diverse momente organizatorice și oficiale, care, în opinia studenților, nu sunt necesare, deoarece nu soluționează problemele:

.....
„Nu ne place careul ... pentru că nu este tol, pentru că în fiecare dimineață tot aceeași vorbă și nu se rezolvă nimic din probleme”. (FG_Centru_1)

Se cere de remarcat că nu toți elevii conștientizează necesitatea sancționării pentru unele încălcări a disciplinei interne și nu sunt de acord cu pedepsele aplicate, chiar dacă acestea sunt îndreptățite:

.....
„Nu îmi place că noi singuri trebuie să facem curățenie. Nu avem servitori și facem noi singuri. Facem curățenie și împrejurul școlii singuri. Dacă încălcăm ceva, facem curățenie și la WC. Aceasta dacă faci ceva grav – ca, de exemplu, fumezi pe teritoriul școlii sau dacă cineva a băut alcool”. (FG_Centru_2)

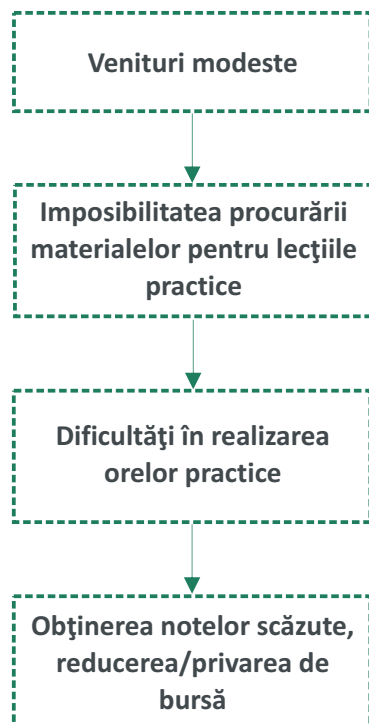
Concluzii

Este evident că aspectele evidențiate de către studenți diminuează calitatea studiilor și, în consecință, este afectat însuși procesul de pregătire profesională a acestora, ceea ce intră în contradicție cu strategia națională de pregătire a cadrelor calificate.

Specificăm câteva aspecte: *Infrastructura*: Starea blocurilor de studii este apreciată în mod diferit, însă deseori studenții sunt nemulțumiți de *condițiile de studii*: încăperi friguroase, deteriorarea ferestrelor, calitatea acoperișului, mobilier deteriorat și tehnică învechită.

Materiale didactice și consumabile: Școlile profesionale se confruntă cu probleme serioase în asigurarea cu manuale, materiale didactice moderne și consumabile necesare pentru procesul de instruire (pentru lecțiile practice). Soluțiile acestei probleme, acceptate de către administrația școlilor, sunt inadecvate, întrucât deplasează responsabilitatea pe seama elevilor și a familiilor acestora.

Se creează, astfel, un lanț care este un mecanism discriminatoriu, în special pentru studenții cu o situație social-economică vulnerabilă:

Studenții aplică diferite strategii pentru a depăși această situație. Unii dintre aceștia solicită ajutor financiar părinților sau rudelor, alții se angajează cu scopul de a putea acoperi cheltuielile necesare procesului de instruire. Cu toate acestea, o categorie de studenți sunt dezavantajați, dată fiind imposibilitatea acoperirii financiare a tuturor cheltuielilor necesare achiziționării consumabilelor pentru realizarea programului de studii (vezi *COMPARTIMENTUL II. VENITURI ȘI CHELTUIELI ALE STUDENȚILOR*).

Aprecierea activității profesorilor: studiul atestă o percepție contradictorie a activității profesorilor. Pe de o parte, studenții apreciază atitudinea profesorilor, afirmând că aceștia sunt competenți, iar pe de altă parte, studenții califică lecțiile ca fiind plicticoase, monotone, axate pe reproducerea cunoștințelor teoretice. Chiar dacă profesorii sunt competenți în materiile predate și au o atitudine obiectivă, în același timp aceștia nu aplică metode interactive de predare, fapt ce contribuie la desfășurarea plictisitoare a lecțiilor.

Practica: Practica de specialitate este desfășurată în corespundere cu specificul viitoarei profesii, însă organizarea și monitorizarea activităților din cadrul practicii se realizează cu încălcări ale actelor normative, aprobate de instituțiile de resort.

În special, studenții nu sunt de acord cu faptul că școala reține 50% din salariul practicantului. Este cert faptul că bursa nu este suficientă să acopere cheltuielile necesare realizării programului de studiu. Venitul obținut pe parcursul practicii ar diminua dependența studenților de părinți sau de îngrijitori.

De asemenea, studenții ar trebui să joace un rol activ în găsirea bazelor de practică și ar trebui susținuți de către administrația școlii. În același timp, sunt nemulțumiți de formele de sancționare și de modalitățile de depășire a acestora.

COMPARTIMENTUL II.

VENITURI ȘI CHELTUIELI ALE
STUDENȚILOR DIN ȘCOLILE
PROFESIONALE

2.1. BURSA

Analiza bugetului de venituri și cheltuieli ne-a permis să constatăm că principala sursă de venit a tinerilor este **bursa**. Bursa de stat, în mărime de 300 MDL, este oferită universal, fără a se aplica anumite criterii axiologice de repartizare:

„Toți avem burse, 100% din elevi”. (FG_Centru_1)

Cu toate acestea, există situații când, pe parcursul anului de studii, studenții sunt privați de bursă pe o anumită perioadă. Motivele de bază pentru care studenții sunt absolviți de bursă sunt: *absențele nemotivate, întârzierile dimineața la ore, notele negative, comportamentul neadecvat la ore, încălcarea regulilor de conduită și a regimului intern din școală și cămin etc.*

„După note, absențe și după comportamentul. Dacă elevul are prea multe absențe sau comportament neadecvat el este eliberat de bursă. Mie, de exemplu, nu-mi dă bursă că întârzie de dimineață”. (FG_Centru_3)

„De exemplu dacă luna aceasta am lipsit mult atunci poate să mi se taie niște procente din bursă dar dacă acest lucru se repetă atunci poate să-mi ia bursa întregă”. (FG_Sud_2)

Acești factori motivaționali, utilizați de către administrația școlilor în scopul creșterii gradului de responsabilitate a studenților față de activitatea școlară, nu sunt acceptați de către o bună parte dintre studenți, care afirmă că, deseori, sunt victime ale unor factori situaționali, arbitrari sau au cauze obiective ce nu sunt luate în considerație de către profesori și administrație. În categoria factorilor situaționali menționați am atestat mai mulți factori obiectivi: graficul incomod al transportului pentru studenții care fac naveta zilnică, lipsa surselor financiare de achiziționare a materialelor pentru lecțiile practice, apreciate ulterior cu note negative, și mai puțini factori subiectivi: dispoziția maestrului, indiferența studenților etc.

„Eu trăiesc departe și eu am anunțat de la începutul anului că pot întârzia de dimineață, nu întotdeauna, dar se poate întâmpla, pentru că rutierile au graficul lor. Și eu am întrebat unde scrie în regulamentul școlii că dacă întârzie de dimineață cu 10 min apoi să nu ai bursă și ei ne spuneau: „că ne arată amuș...” și bursă nu ne-a dat”. (FG_Centru_3)

„La noi acum în grupă la mulți bursa este redusă, fiindcă am fost la o zi de naștere și am servit băuturi spirtoase. La toți cei care am fost acolo, indiferent că au servit sau nu, s-a tăiat bursa. A fost un băiat care nu a servit cu noi, a mâncat numai. Lui tot i s-a tăiat”. (FG_Centru_2)

Reieșind din cele analizate, putem constata că venitul reprezintă un factor determinant al reușitei academice a studenților, deoarece majoritatea evaluărilor sunt de tip practic și ele implică investiții financiare semnificative, de care unii dintre studenți nu dispun. În situația în care studenții nu au posibilitate să achiziționeze materialele practice necesare, ei riscă să fie evaluați cu note negative și, ulterior, să fie absolviți de bursă sau de o parte din ea.

„La noi, la specialitatea cusătorie, dacă nu ai materiale, te odihnești și data viitoare vii și faci tot lucrul. Profesorul nu ne pune notă negativă, dar ne pune punct, dar dacă data viitoare iarăși elevul nu are materiale, atunci acesta este privat de bursă/lată la noi dacă ai uitat careva materiale acasă atunci se scade din bursă 20-30%”. (FG_Nord_2)

Decizia referitoare la privarea de bursă sau de o parte a acesteia este luată în baza unui demers al dirigintelui sau maestrului, înaintat direcției școlii pentru a fi, ulterior, discutat și aprobat.

Mărimea bursei (300 MDL) este calificată de către toți intervievații drept foarte mică, astfel încât aceasta nu compensează nici măcar cheltuielile de bază. Din această cauză, mulți dintre studenți sunt puși în situația de a se angaja în diverse servicii, pentru a putea suporta diferite taxe impuse studenților în perioada studiilor în școlile profesionale:

„Hehehei, multumiți de bursă? Cum îi primești așa îi dai înapoi. Ne le dă cu o mână și ne le ia cu alta”.
(FG_Centru_3)

În același context, remarcăm faptul că toți studenții, fără excepție, pledează pentru majorarea bursei până la 450-500 MDL., această sumă fiind, în opinia lor, suficientă pentru a acoperi necesitățile de bază.

2.2. ANGAJAREA ÎN CÂMPUL MUNCII A STUDENȚILOR

Majoritatea studenților preferă să se angajeze în câmpul muncii după specialitate, prestând servicii de barmen, chelner, bucătar, operator la computere etc. Intervistații afirmă că reușesc să îmbine studiile cu munca și să se încadreze în timpul disponibil datorită orarului flexibil de muncă.

„Noi suntem anul 3 și în timpul liber mai lucrăm după profesie și nu ne mai ducem la mama să spunem că avem nevoie de bani ... avem 18 ani și putem să ne angajăm”; „noi ne-am angajat pentru ca părinților să le fie mai ușor”. (FG_Nord_2)

Elevii lucrează în schimbul II sau III (schimbul de noapte), fapt ce nu afectează prezența lor la orele auditoriale, dar are repercusiune negativă asupra procesului de pregătire a temelor pentru acasă. Din cauza lipsei timpului necesar pentru realizarea lucrului individual, mulți dintre studenții angajați întâmpină dificultăți la acest capitol și, în consecință, nu se prezintă la anumite ore de curs, ceea ce determină scăderea reușitei academice. De aceea, în unele cazuri, administrația școlii interzice studenților să se angajeze, chiar dacă prestarea acestei munci contribuie la îmbunătățirea situației lor financiare.

„Școala ne interzice să lucrăm. Nu reușim să venim la ore. Dacă venim târziu de la banchet – atunci nu putem veni la primele ore. Ne pedepsește și pe cei care lucrăm și cei care lenevesc în cămin. Nu-i corect așa. Banii îi cheltuim pentru practică, pentru mâncare, ne mai luăm nouă câte ceva”.
(FG_Centru_2)

Sursele financiare provenite din munca prestată sunt apreciate ca fiind foarte bune și acoperă diverse tipuri de necesități, atât personale, cât și cele ce țin de studii: procurarea materialelor pentru lecțiile practice, realizarea practicii, alimentație, vestimentație, transport, comunicare telefonică mobilă etc.

2.3. ALTE SURSE DE VENIT

O altă sursă de venit a studenților este *suportul financiar oferit de către părinți și rude*.

„Părinții ne ajută financiar”. (FG_Centru_1)

„Câteodată, nici bursa întreagă nu ne ajunge ca să acoperim cheltuielile și atunci ne ajută părinții”, „sora mea îmi plătește drumul, că eu fac naveta”, „bunicii ne ajută cu bani, la mine, de exemplu, bunica când vede că mama nu este prin cameră vine pe ascuns și îmi dă bani, pentru că știe că îmi trebuie”, „La mine pe săptămână încă vreo 200 lei mă ajută părinții”. (FG_Sud_2)

Acest ajutor financiar este invers proporțional cu anii de studii: dacă în primii ani de studii studenții beneficiază de un suport semnificativ, atunci, odată cu finisarea studiilor și implicarea economică activă a lor, ajutorul financiar al părinților scade.

Contribuția financiară a părinților este estimată de către studenți în jurul valorii de 100-200 MDL săptămânal: 200 lei (FG_Sud_2); 100 lei (FG_Nord_2); 50 lei (FG_Nord_2), diferența sumelor depinzând de specificul profesiei și de diversitatea necesităților personale ale studenților.

Analiza datelor relevă o categorie deosebită: *alte surse de venit* oferite de către diverse Centre care activează în domeniul protecției drepturilor copiilor și tinerilor (CIDDC, Contact) și de care beneficiază unii studenți:

„CIDDC ne ajută ... și părinții când pot atunci ne dau”. (FG_Centru_3)

„Pe mine mă ajută Centrul „Contact”, eu sunt beneficiar... Centrul ajută familiile cu mulți copii”. (FG_Sud_2)

În funcție de necesități, suportul poate fi oferit sub formă de bursă, materiale pentru lecții practice, bunuri personale, produse alimentare etc.

2.4. BUGETUL DE CHELTUIELI

Analiza bugetului de cheltuieli scoate în evidență faptul că, pe lângă cheltuielile personale (vestimentație, transport, telecomunicație etc), studenții mai suportă un șir de alte cheltuieli sub formă de taxe.

a) Pentru majoritatea studenților cele mai costisitoare sunt taxele pentru materialele necesare în vederea pregătirii lecțiilor teoretice și a celor practice. Aceștia afirmă că biblioteca școlii nu dispune nici măcar de un minimum de literatură necesară pregătirii și însușirii materialului teoretic și practic. De aceea, studenții sunt puși în situația de a procura cărți pentru fiecare disciplină în parte sau de a face xerox la fiecare temă. Cheltuielile suportate de studenți pentru manuale depășesc anual valoarea unei burse lunare de 300 MDL.

„Fiecare profesor vrea ca la lecția lui să ai carte, poți să-i spui că-i scumpă, nu-ți permiți să-ți cumperi, da ei: nu-i așa de scumpă e cincizeci de lei o carte, voi pentru asta primiți bursă”; „am fost nevoită să cumpăr la vreo 5 cărți am cumpărat în jur la 250 lei ..., O carte 45 lei trebuie să fie la fiecare oră, fiecare cumpără cartea lui”. (FG_Sud_2)

Lipsa surselor financiare îi determină pe mulți studenți să învețe în grupuri a câte 3-4 persoane, având un singur manual la grup. Acest fapt creează dificultăți în ceea ce privește însușirea materialului teoretic și aplicarea lui practică.

Dacă în primii ani de studii studenții investesc mai mult în materiale teoretice, atunci în ultimii ani aceștia trebuie să procure diverse materiale, suporturi, necesare în vederea pregătirii temelor practice. Taxele achitate diferă în funcție de specialitate. Astfel, un bucătar achită în mediu 80-200 MDL lunar, un mașinist la escavatoare achită 200-1000 MDL anual, un operator la calculatoare achită 200 MDL lunar, un cusător achită 200-1500 MDL lunar.

Mai benefică este situația pentru elevii de la specialitatea de *tencuitor*. Aceștia trebuie să-și procure doar pachetul de instrumente, școala oferindu-le gratuit materialele necesare în realizarea lucrului practic. Acest fapt este determinat de existența sponsorilor (firma de construcție SRL Supraten), care, în baza unui parteneriat cu administrația școlii, contribuie la repararea clădirii de studii și a căminelor, oferind diferite tipuri de materiale de construcție. Cu toate acestea, nu toți studenții au posibilitate să-și procure tot pachetul de instrumente. Practic, în toate cazurile, studenții achiziționează câte un set de instrumente pentru întreaga grupă.

.....
„Este un pachet comun de instrumente pentru toată grupa și noi lucrăm cu ele împreună”.
(FG_Centru_1)

În cazul în care, pe parcursul anului de studiu, unul sau mai multe instrumente se defectează, acesta este procurat de către studentul care a cauzat defectarea lui. Decizia de a procura un set comun de instrumente este luată din inițiativa tuturor membrilor grupei și se discută în cadrul ședințelor interne ale grupei. Persoana responsabilă de achiziționarea acestor materiale necesare pregătirii pentru orele practice este maestrul și șeful de grupă.

.....
„Șeful grupei strânge banii și maestrul”.
(FG_Centru_3)

Aceștia, lunar, rețin arbitrar o sumă de bani din bursă, pentru a asigura colectarea suficientă a banilor. Există situații când șeful de grupă beneficiază de o sumă de bani oferită lunar de ceilalți membri ai grupei drept recompensă pentru că își asumă responsabilitatea de a procura toate cele necesare cu banii alocați în fondul clasei. Decizia referitoare la suma de bani necesară de reținut din cadrul bursei este negociată de către studenți în cadrul ședințelor de grupă. Prin urmare, șeful de grupă și maestrul rămân a fi persoane responsabile de colectarea și achiziționarea bunurilor necesare studenților în procesul de pregătire și realizare a lecțiilor practice.

.....
„De obicei el hotărăște pe ce sunt cheltuiți acești bani pe care îi strângem ... la noi de exemplu șeful de grupă strânge acești bani. Șeful grupei și cu câțiva elevi din grupă împreună cu maestrul se duc împreună și procură tot ce este necesar”.
(FG_Centru_1)

În această ordine de idei, menționăm importanța contribuției și a sprijinului oferit tinerilor de către CIDDC. Pe lângă ajutorul financiar sub formă de bursă a Centrului, materiale necesare pregătirii lecțiilor practice, bunuri personale de igienă, alimentație etc. studenții au posibilitate să fie ascultați și protejați de această organizație, din punct de vedere legal.

b) Adițional taxelor achitate pentru materialele practice, studenții adună anual taxe pentru fondul școlii și lunar taxe pentru fondul grupei. Suma destinată fondului grupei este precizată în cadrul ședințelor de grupă și nu depășește 50 MDL, pe când suma necesară de alocat în fondul școlii este decisă de către administrația școlii, în unele cazuri menționându-se concret suma de 200 MDL anual. În toate cazurile însă banii sunt colectați de către șeful de grupă, care este și responsabilul de achiziționarea diverselor tipuri de materiale pentru necesități discutate și votate în cadrul ședințelor de grupă. Prin urmare, studenții sunt cei care decid cum și pentru ce sunt alocați banii colectați în fondul grupei. Banii sunt cheltuiți pentru diverse necesități, dintre care unele sunt cu totul inacceptabile:

.....
„Dacă ne trebuie bani pentru foi la teză, atunci el (șeful de grupă) dă bani din ceea ce am strâns”...
„Ultima dată noi am stâns pentru Ziua Profesorului, câte 2 lei de la elev, noi am cumpărat un ceas de perete”. (FG_Sud_2)

„Din banii fondului noi cumpărăm căni, acum hârtie avem nevoie să cumprăm...” (FG_Sud_1)

„Procurăm foi, cartușul îl încărcăm, internetul”.
(FG_Nord_2)

c) Renovarea sălilor de curs: Mai puțin costisitoare sunt taxele achitate pentru repararea cabinetelor de studii. Anual, studenții sunt obligați să aloce bani pentru reparația clasei de care este responsabilă grupa de studenți. Decizia referitoare la forma în care se va repara clasa este luată de comun acord cu dirigintele de grupă, care coordonează această activitate. În funcție de fiecare grup în parte și condițiile clasei, se ia decizia cu privire la suma necesară de colectat pentru reparația și achiziționarea diferitor bunuri necesare (jaluzele, perdele ș.a.). Suma de bani alocată pentru reparația clasei constituie în mediu 50-100 MDL. Nu întotdeauna decizia de a procura anumite bunuri în auditoriile de studiu sunt luate de comun acord cu studenții. În unele cazuri, aceștia afirmă că au fost anunțați să achite diferite taxe după procurarea bunurilor de către profesori.

„În clasă noi am dat câte 50 lei de fiecare pentru reparația cabinetului și apoi pe parcursul anului nu le-a plăcut culoarea și nu știu ce acolo. Au pus servitoarele și au schimbat culoarea la cabinet. Era portocalie și acum au făcut-o albastră și ne-au spus că trebuie să întoarcem banii. Acesata a costat 400 lei în total și iese câte 21 lei de pe fiecare elev. Noi nu suntem de acord cu asta și de aceea noi nu le dăm banii. Ei ne întrebă când avem de gând să le dăm banii că le trebuie și lor dar ... ne trebuie și nouă”. (FG_Sud_2)

„Fiecare grupă are cabinetul său personal și noi stângem bani ca să facem reparație, dăm cu vopsea, var, noi facem reparație pentru că tot noi stăm acolo, învățăm, tot noi respirăm cu aerul acela etc.”. (FG_Centru_1)

Suplimentar la aceste cheltuieli, studenții care locuiesc în cămin sunt obligați să facă, anual, reparație în odăi și în coridor. Sursele financiare alocate pentru reparația camerei diferă de la caz la caz.

d) Corupția: Nu în ultimul rând, studenții afirmă că achită și alte taxe colectate pentru majorarea notelor, pentru evaluări și examene. Analiza de corelație scoate în evidență faptul că băieții sunt implicați într-o măsură mai mare în asemenea acțiuni, spre deosebire de fete.

În același timp, coruperea profesorilor este acceptată, mai ales, de către băieți, ca fiind o posibilitate ușoară de a obține note mari. În unele școli, corupția a devenit un proces constant și bine organizat. Persoana responsabilă pentru colectarea și transmiterea banilor rămâne a fi șeful de grupă. În unele situații studenții pot „plăti” prin alte modalități, de exemplu prin muncă în favoarea profesorilor.

„Ce mai întrebați, da, se plătește pentru note și încă organizat, așa, bine. Noi singuri decidem, eu de exemplu, aveam așa o situație că nu aveam note de ajuns pe semestrul și m-am dus la profesoara și am spus să îmi dea două teme să-mi pună două note și profesoara mi-a spus 20 lei și mi-a pus notele în catalog. Am vrea să plătim pentru note, d-apoi cum ... sunt momente când ți-i lene și vrei o notă mai mare”. (FG_Centru_3)

„Profesoara de limbă română ne ia la lucru la ea acasă. Pentru o notă de zece noi am făcut curățenie. Ne-a pus un zece, dar peste vreo două zile ne-a pus un doi fiindcă 10 bătea la ochi. Noi cumpăram pentru o profesoară vazoane. Un vazon echivala cu doi de 9. Unii băieți se săturase să cumpere, și-i dădeau bani, ea atunci le zicea că o să-și cumpere singură. Profesoara aceasta mai vorbește și prostii. O fata avea o bomboană Chupa-chups, dar ea i-a zis că e altceva”. (FG_Centru_2)

De asemenea, menționăm că, mai rar, dar constant, studenții achită taxe pentru organizarea diverselor evenimente, sărbători în cadrul școlii, pentru absențe (10 MDL per absență nemotivată) etc.

Concluzii

Venitul reprezintă un factor determinant al reușitei academice a studenților, implicând investiții financiare semnificative. Cei mai dezavantajați sunt studenții cu o situație financiară precară, care, de multe ori, nu au posibilitate să-și achiziționeze materialele practice necesare. De aceea, ei riscă să fie evaluați cu note negative și, ulterior, să fie privați de bursă sau de o parte a acesteia.

Bursa: În cele mai multe cazuri, aceasta nu acoperă necesitățile de trai și de studii a studenților din cadrul școlilor profesionale. Reducerea și privarea de bursă este o practică caracteristică tuturor școlilor profesionale incluse în studiu. Principalele motive de privare a bursei sunt: absențele nemotivate, întârzierile, notele negative, comportamentul neadecvat la ore, nerespectarea disciplinei și a regulamentului de bază al școlii etc. Analiza cadrului normativ în domeniu nu stipulează reducerea sau privarea de bursă ca pedeapsă în cadrul școlilor profesionale. Presupunem că ar exista regulamente interne în cadrul școlilor profesionale care stipulează acest tip de pedeapsă, însă credem că ar fi necesară o stipulare în cadrul regulamentului de funcționare a școlilor profesionale în cadrul căruia ar fi prevăzut mecanismul de privare și gestionare a banilor rezultați din privarea bursei.

Studii și angajarea în câmpul muncii: Majoritatea studenților combină activitatea de studii cu cea de muncă, în vederea generării unor venituri adiționale, dată fiind imposibilitatea acoperirii tuturor necesităților numai din bursă. Totuși, munca și studiile nu întotdeauna pot fi îmbinate cu succes. Din acest considerent, profesorii și administrația școlilor nu încurajează angajarea în câmpul muncii a studenților din următoarele motive: întârzierile de dimineață, nefrecventarea sistematică a orelor, scăderea reușitei academice etc. Cu toate acestea, interdicția angajării studenților în câmpul muncii sau sancționarea studenților angajați nu este o soluție.

Alte surse de venit: Părinții (îngrijitorii) oferă un suport financiar considerabil studenților. Cu toate acestea, rata studenților cu situația economică precară este destul de înaltă în școlile analizate.

De asemenea, menționăm că există un număr mare de copii orfani și copii lăsați fără îngrijire care nu beneficiază de suportul părinților. În acest context, se necesită găsirea unor soluții pentru depășirea situațiilor acestor categorii de copii.

Cheltuieli: Studiul atestă numeroase cheltuieli pe care trebuie să le suporte studenții în vederea realizării studiilor. Cele mai costisitoare taxe sunt cele alocate pentru materialele necesare pentru pregătirea lecțiilor practice. Sumele acestora diferă în funcție de specialități. Colectarea fondurilor este de obicei bine organizată de către șefii de grupă și maiștri. Din păcate, studenții nu sunt implicați în gestionarea acestor fonduri, existând problema transparenței. Această practică nu este reglementată legal. În unele cazuri studenții sunt pedepsiți prin notarea negativă. Prin urmare, granița dintre aceste taxe și corupția este neclară.

Corupție: Fenomenul corupției este prezent în majoritatea școlilor profesionale sub diferite forme: bani, cadouri, flori de cameră etc. și este susținut de către studenți fiind considerat drept o posibilitate ușoară de a obține note mari. Uneori studenții folosesc diferite cadouri în scopul majorării notelor și creșterii bunăvoinței profesorilor. Prin urmare, putem constata că studenții care nu aplică aceste practici sunt marginalizați tratați diferit de către profesori.

COMPARTIMENTUL III.

CONDIȚII DE TRAI A
STUDENȚILOR DIN CĂMIN

3.1. ACCESIBILITATEA CĂMINULUI

Datele studiului constată posibilitatea tuturor doritorilor de a obține un loc în cămin.

„Cei care doresc au obligatoriu cămin”.
 (FG_Centru_1).

În majoritatea școlilor profesionale, căminul poate fi obținut ușor, doar într-un singur caz a fost evidențiat faptul că procesul de obținere a unui loc de trai este mai dificil, întrucât trebuie să faci anumite relații din timp cu cei care repartizează locurile, de altfel, obții un loc într-o odaie mare și supraaglomerată sau chiar riști să nu obții un loc de cazare.

„Depinde că dacă aștepți mult, poți să nu ai cămin...
 La noi este greu, pentru că dacă nu te înțelegi,
 atunci te pun tare mulți în camere, anul trecut am
 stat vreo 7 elevi, dar era mică camera. Erau paturi
 cu 2 etaje”. (FG_Centru_3)

Mai des, în camerele supraaglomerate, locuiesc băieții, iar fetele locuiesc în odăi a câte 2-4 persoane:

„La noi (n.a. fete) de exemplu câte 2 persoane în
 cameră, la început am stat câte 4, apoi câte 3, dar
 acum câte 2”. (FG_Centru_3)

„De la început erau camere cu fete câte 5 și 6 dar
 ele au mai plecat și s-au mai rărit”. (FG_Sud_2)

În cazurile când studenții doresc să fie descongestionate camerele, administrația căminului le recomandă să meargă la gazdă:

„Dacă ridici problema cu căminul, îți spune la
 gazdă, dacă nu îți place, ne spune intendenta”.
 (FG_Centru_3)

Rezultatele studiului relevă faptul că studenții cunosc care sunt categoriile de beneficiari de

cămin: orfanii, cei fără îngrijire părintească, cu reușită academică înaltă, cu comportament bun, cei din localități îndepărtate, respectându-se *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* (Hotărârea Guvernului R.M. nr.74, din 25.01.2007). Cu toate acestea, buna reușită și comportamentul adecvat joacă un rol important.

„În primul rând se dă la copiii orfani, după care cei care au vreun document de tutelă și cu notele mari și se ia după după comportament”. (FG_Centru_3)

„Cămin se dă la cei de mai departe”. (FG_Nord_1)

Decizia finală cu referire la beneficiarii de cămin este luată de profesori, mai puțin fiind implicați studenții în procesul de luare a deciziei, ceea ce contravine prevederilor regulamentului sus-numit.

„Asta profesorii între dânșii hotărâsc acolo”.
 (FG_Centru_3)

„Fiecare maistru are camerele lui și el le împarte
 între elevii pentru care este responsabil”.
 (FG_Sud_2)

Conform celor menționate de studenții participanți la studiu, în unele cămine locuiesc nu doar studenții școlii profesionale, dar și rude ale membrilor administrației, încălcându-se astfel *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*.

„Iată de exemplu este o cameră de două persoane și fetele s-au adresat la educatoare să se mute acolo, dar ea a spus că în camera ceea nu se poate pentru că acolo trebuie să vină nepoatele ei. O ține pentru nepoata ei”. (FG_Sud_2)

De obicei, studenții care încălcă regulamentul de trai în cămin, sunt privați pentru un an de zile de dreptul de a locui în cămin, așa cum este prevăzut în *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*. În această situație, studenții locuiesc la gazdă.

„Am fost dați afară din cămin, am chefuit și de aceea s-a luat decizia să fim dați afară din cămin. Am servit puțin și șeful căminului a depistat și de atunci suntem la gazdă”. (FG_Centru_1)

„Dacă vii în fiecare seară la ora 1 de noapte și faci probleme, nu te pune în liste”. (FG_Centru_3)

Cei care au fost sancționați în acest mod, doresc, totuși, să locuiască în următorul an de studii în cămin, considerând că atât în cămin, cât și la gazdă condițiile sunt satisfăcătoare:

„Este bine și la gazdă și la cămin. Anul viitor vom încerca să depunem la cămin”. (FG_Centru_1).

Pe parcursul vacanței de vară, în unele cămine, au dreptul să locuiască studenții orfani și cei care desfășoară stagiul de practică, pentru aceasta fiind necesar un act doveditor.

„Vara putem sta doar pe timp de practică, se aduce documentul confirmator că facem practica și atunci putem sta pe tot parcursul perioadei respective în cămin. Copiii orfani stau toată vara în unele cămine”. (FG_Centru_1).

În unele localități însă, s-a reliefat situația când, pe parcursul verii, studenților orfani nu li se permite să locuiască în cămin, motivându-se prin faptul că aceștia beneficiază de o indemnizație care ar trebui să le acopere chetuielile pentru locuința închiriată:

„La noi nu se permite nici orfanilor să stea în cămin. Ei stau acasă, la gazdă ... pentru că lor li se dă indemnizație”. (FG_Centru_3)

„Nici copiii orfani nu pot sta pentru că în cămin este reparație”. (FG_Sud_2)

„Majoritatea din ei nu au rude și ei caută gazdă”. (FG_Nord_2)

Studenții intervievați consideră acest fapt drept unul revoltător, căci acești elevi, deoarece sunt lipsiți de părinți, ar trebui să beneficieze și pe parcursul verii de acces în cămin.

„Eu cred că ar fi bine ca la copiii aceștia să li se dea cămin vara pentru că ei nu au unde să se ducă”. (FG_Centru_3)

Studenții care au optat pentru o locuință închiriată, au menționat că viața în cămin nu este una liniștită și din această cauză nu au posibilitatea de a-și pregăti temele la nivel:

„Pur și simplu eu vreau să trăiesc liniștit, că la cămin eu consider că n-o să pot învăța”. (FG_Nord_1)

În acest plan, unii studenți care locuiesc în gazdă au menționat că, locuind în cămin, studenții degradează moral, permițându-și încălcări ale normelor etico-morale.

„Te strici moral”. (FG_Nord_1)

Studenții locatari ai unor cămine, prin informația pe care o consemnează, au contrazis acest fapt, indicând că și în cămin se poate de învățat, dacă sunt supravegheați cu severitate:

„Toți prin odăi trebuie să fim și trebuie să învățăm. Deloc nu ne dă voie să umblăm nicăieri, nici afară să ieșim nu ne dau voie”. (FG_Nord_1)

Rezultatele studiului relevă faptul că acces la cămin au toți studenții doritori, respectându-se, în mare parte, prevederile cu referire la cazare, stipulate în *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*.

Concluzii

Toți studenții doritori de a trăi în cămin au posibilitatea de a obține un loc de trai în cămin. Toți studenții doritori de a trăi în cămin au posibilitatea de a obține un loc de trai în cămin.

Pe perioada vacanțelor, în cămine nu au acces studenții, uneori, nici chiar studenții orfani.

Prețul unui loc în cămin, pentru perioada unui an de studii, diferă în dependență de zona geografică a amplasării căminului. Studenții consideră că, pentru condițiile existente în cămin, prețul plătit este pe măsură.

Reușita și comportamentul sunt factori care determină oferirea spațiului în cămin.

Pedeapsa pentru încălcarea regulamentului intern prin privarea de cămin pentru un an de zile este una drastică.

De asemenea, studenții consideră condițiile de studii și de trai drept un impediment având un impact negativ asupra dezvoltării lor personale.

3.2. TAXE DE CAZARE

Plata pentru traiul în cămin este diferită, variind de la 148 lei la 1300 lei/an. Cea mai înaltă taxă este colectată în mun. Chișinău. Plata căminului se face o dată în an, de obicei la începutul anului de studii.

.....
„Căminul îl achităm odată la începutul anului și gata nu mai trebuie să mai achităm”.
(FG_Centru_3)

Pentru unii elevi (fete), achitarea plății se face cu ajutorul financiar al CIDDC.

.....
„la noi plătește centrul”. (FG_Centru_3)

Studenții consideră că plata achitată pentru cămin este una rezonabilă, chiar, uneori, fiind considerată mică.

.....
„Noi plătim puțin”. (FG_Centru_1)

„Noi credem că este normal la preț”. (FG_Nord_2)

În același timp, unii studenți consideră că prețul acceptabil corespunde condițiilor de trai, care nu sunt atât de bune.

.....
„Ei prețul l-au pus după condiții”. (FG_Centru_2)

Studenții sunt de acord să plătească mai scump, dar ca să fie și condiții decente de trai:

.....
„Noi am plăti mai mult numai să fie condiții. Să fie posibil să putem pune un cămin, să ne încărcăm telefonul în cameră”.
(FG_Centru_2)

3.3. REGIMUL DE FUNCȚIONARE A CĂMINULUI

Studiul realizat relevă o slabă respectare a prevederilor *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* cu referire la accesul în cămin al locatarilor și al oaspeților.

În căminele școlilor profesionale este stabilit un regim riguros: în perioada orelor, studenții nu au voie să intre în cămin, fapt ce îi nemulțumește, mai ales în situațiile în care trebuie să-și recupereze anumite materiale pentru lecții sau având alte necesități urgente, ceea ce contravine prevederilor regulamentului sus-numit, conform căruia intrarea în căminele instituțiilor de învățământ este permisă pentru locatari între orele 6⁰⁰ și 23⁰⁰.

„Nu ne mulțumește pentru că noi de la ora 8.00 până la ora 13.00 nu putem intra în cămin pentru că sunt momente că uităm ceva să luăm din cameră, un caiet, bani sau ceva necesar și nu putem intra”. (FG_Centru_1)

„De exemplu, te duci la școală și sunt schimbări în orar și vrei să te duci să îți iei un caiet, atunci nu îți dă drumul în cămin. Până la 14.30 nu ne dă voie să intrăm în cămin. Chiar dacă ai terminat ora, oricum nu ne dă voie”. (FG_Nord_2)

„Acuma au făcut așa că în timpul orelor nu te poți duce în cămin. Până la ora 4 nu putem intra în cămin. Uneori ne trebuie să ne ducem să luăm ceva”. (FG_Centru_2)

Pentru a putea avea acces în cămin în timpul restricționat, participanții la studiu au menționat că ei trebuie să scrie o cerere către maistru.

„Ca să poți intra, trebuie să scrii cerere, pe care să îți-o semneze maistrul”. (FG_Centru_2)

Studenții au remarcat, de asemenea, că acest regim al căminului a fost stabilit de către administrația școlii profesionale (care, conform *Regulamentului-*

cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat, are dreptul să-și formuleze un regulament intern) pentru a micșora absenteismul studenților de la ore, cu toate că această măsură nu este eficientă.

„Fac aceasta fiindcă mulți fug de la lecții. Dar cei care fug ei nu se duc în cămin, ci în altă parte”. (FG_Centru_2)

O altă problemă depistată a fost nerespectarea regulamentului sus-numit cu referire la regimul de funcționare a căminului, și anume: închiderea căminului pe timp de noapte, în fiecare cămin fiind stabilită o anumită oră în dependență de anotimp: vara – mai târziu, iar iarna – mai devreme.

Tabelul 3. Regimul de funcționare a căminelor școlilor incluse în studiu

Zona	Ora	
	Anotimp cald	Anotimp rece
Nord	21.00	21.00
Centru	21.00	20.00
	22.00	22.00
Sud	21.00	20.00
	19.30	18.00

„La noi se închide căminul la 20.00, atunci ce faci până la 23.00? Acum se închide căminul la 21.00, dar iarna la 20.00 pentru că se întunecă mai repede”. (FG_Centru_3)

Regimul dat nu satisface cea mai mare parte dintre studenți:

„Nu suntem mulțumiți”. (FG_Sud_2)

De obicei, întârzierile în cămin sunt remediate de către studenți cu portarii. Se întâmplă situații însă, când aceștia nu le deschid studenților întârziată și nu le permit accesul în cămin după ora stabilită. A fost semnalat un caz când elevii au fost lăsați toată noaptea în afara căminului.

„Dar sunt situații când ne mai reținem în oraș și atunci noi vorbim cu doamna de serviciu și rezolvă”. (FG_Centru_1)

„Dacă întârzii atunci bați la ușă și depinde de vahtă, dacă nu vrea, atunci stăm afară... Anul acesta a fost așa un caz”. (FG_Sud_2)

Unii studenți au menționat că, pentru a intra în cămin în timpul interzis, recurg la diferite „înțelegeri” cu portarii.

„Depinde de vahtă, că sunt 4 vahte și noi le înmuiem cu vorbe dulci, dar fetele cu ciocolate”. (FG_Sud_2)

Pentru întârziere în cămin sau încălcarea ordinii și liniștii, studenții sunt, de obicei, muștrați sau sunt pedepsiți cu munci, cum ar fi spălatul coridorului, deși ne este o încălcare a regulamentului sus-numit.

„Se pedepește și facem curățenie pe coridor”. (FG_Centru_3)

„De obicei vahta se implică și o penalizează, o pune să spele pe jos în cămin”. (FG_Nord_2)

Chiar dacă *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* stipulează că persoanele străine, exceptând rudele de gradul întâi ale locatarilor, au acces în căminele instituțiilor de învățământ între orele 9⁰⁰ și 21⁰⁰, pe baza actului de identitate prezentat personalului de gardă, rezultatele studiului atestă încălcarea acestuia în marea majoritate a căminelor. Persoanelor străine, în mare parte, le este interzis accesul în cămin, li se permite doar rudelor de prim grad. Uneori, chiar și în cazul părinților, studenții trebuie să scrie cereri prin care să informeze administrația.

„Dacă este rudă, atunci se dă voie”. (FG_Centru_1)

„Pot intra numai mama, tata”. (FG_Centru_2)

„Ei (părinții) trebuie să scrie cerere și buletinul să lase jos”. (FG_Centru_3)

Regimul riguros de permitere a oaspeților în cămin este explicat de către studenții însșiși prin posibilități sporite de comitere a furturilor sau provocarea bătăilor între locatari și oaspeți. De aici și necesitatea restricționării accesului persoanelor străine în cămin.

„La noi se fac furturi, se fac diferite și de aceea nu se permite”. (FG_Centru_3)

„A fost caz când a intrat un băiat cu cuțit și a fost bătaie”. (FG_Centru_2)

În acest context, studenții sunt puși în situația de a se vedea cu oaspeții în afara căminului.

„Noi trebuie să ieșim afară ca să ne întâlnim cu ei”. (FG_Centru_3)

Și în acest caz, studenții, uneori, negociază accesul în cămin doar printr-o înțelegere cu persoana responsabilă în schimbul unei recompense.

„O ciocolată și un ceai și apoi se rezolvă tot”. (FG_Centru_3)

Băieții pot recurge și la viclesuguri și minciuni pentru a favoriza trecerea unei fete străine în cămin, spunând doar că aceasta este o rudă.

„Dacă vine prietena mea eu spun că este sora mea și nu mai scriu nimic”. (FG_Centru_3)

„Dar cu o ciocolată se rezolvă situația”. (FG_Nord_2)

Mai gravă este situația când oaspeții intră în cămin, urcând prin ferestre sau peste balcoane, existând, în acest caz, riscul rănirii sau traumării serioase a acestora.

„Ei mai bine trec peste balcon”. (FG_Nord_2)

Regimul de vizite stabilit îi nemulțumește pe locatarii căminelor, care nu pot fi vizitați de prieteni atât de frecvent pe cât și-ar dori.

„Eu nu cred că e normal așa, fiindcă și așa toată ziua nu te vezi cu nimeni și dacă vine cineva după ore, trebuie să stai afară în frig”. (FG_Centru_2)

Concluzii

Regimul căminelor școlilor profesionale este unul riguros, stabilit în scopul creării unei anumite siguranțe a studenților, însă faptul este neacceptat de către aceștia.

Închiderea căminului se face în jurul orelor 21.00, semnalându-se încălcări ale *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*.

Accesul oaspeților în cămin este restricționat, în cazul părinților și rudelor este nevoie de un permis informat, ceea ce este o încălcare a regulamentului sus-numit. Studenții recurg la acțiuni neadecvate, care contravin regulamentului de trai în cămin, pentru a se vedea cu prietenii.

3.4.

STAREA CAMERELOR DE LOCUIT

Datele studiului relevă existența a două situații caracteristice odăilor din căminele școlilor profesionale: unele sunt deja reparate la intrarea studenților, fiind reparate de către studenții locatari din anul precedent:

„Noi, de exemplu, am venit în camera care am făcut reparație anul trecut”. (FG_Centru_1)

„Era reparație de la cursul care a fost”. (FG_Nord_1)

și altele nereparate, fiind oferite studenților într-o stare deplorabilă:

„M-am speriat când am intrat în cameră, tapetul arăta de parcă nici nu trăiseră fete acolo”. (FG_Sud_2)

Studiul scoate în evidență o serie de probleme cu referire la starea odăilor, dintre care:

- în unele odăi persistă mucegaiul, care este un risc pentru sănătatea studenților:

„mucegai” (FG_Sud_2)

- uși nefuncționale:

„Ușile vedeai prin ele”. (FG_Sud_2)

„Ușile sunt rele”. (FG_Nord_2)

- ferestre vechi și putrede, astfel că, pe timpul rece, nu se păstrează căldură suficientă în odaie:

„Ferestrele tot erau rele”. (FG_Sud_2)

„Acum, de exemplu, este cald în cămin și iarna tot este căldură bună, dar cred că este nevoie să se schimbe ferestrele pentru că este curent mare în cămin”. (FG_Centru_1)

- podele deteriorate, care sunt acoperite cu covorașe pentru a se astupa găurile:

„Podeaua vai de capul ei. La noi în cameră eu când ridic țoalele eu mă sperii că este un colb de Doamne ferește ... dar și podeaua știți este pus undeva lenoleum, dar pe alocuri nu este pus nimic și sunt și borți”. (FG_Sud_2)

- acoperiș spart:

„Acoperișul ... ne plouă în cap...”. (FG_Sud_2)

- pereți fisurați:

„Eu, ca de exemplu, când am venit acolo, parcă a fost război. Niște chiroane (cuie), vai de capul meu. Dacă vă uitați din drum la peretele școlii, sunt niște găuri mari, acolo nu aș spune că erau așa găuri, erau ca de tun. Le-am acoperit cu șpacliovcă (n.a. chit) și am înleiat tapete”. (FG_Nord_1)

- mobilier nefuncțional:

„Mobilierul este rău”. (FG_Nord_2)

O altă problemă a studenților locatari ai căminelor este lipsa prizelor în odăi, în unele cămine fiind montată doar o singură priză pentru un etaj.

„Priză nu este”. (FG_Centru_1)

„Priză în cameră nu este”. (FG_Nord_2)

„O singură priză la tot etajul”. (FG_Centru_2)

Utilizarea prizelor este posibilă doar în camerele de odihnă de pe etaj, unde sunt montate prize într-un număr insuficient pentru uzul studenților.

„La noi pe fiecare etaj este o cameră de odihnă și acolo sunt câte 2 prize și trebuie să stai în rând să îți încarci telefonul și asta este incomod”. (FG_Centru_1)

Acest fapt servește drept motiv de conflict, studenții de la anii mai mari bruscându-i pe cei de la anii mai mici.

Concluzii

Rezultatele studiului relevă faptul că odăile căminelor școlilor profesionale necesită a fi reparate fie capital, fie cosmetic, dotate cu prize, cu mobilier pentru uzul necesar asigurării condițiilor de viață decentă a studenților în cămin.

3.5. REPARAREA ODĂILOR DE LOCUIT ȘI A LOCURILOR OBȘTEȘTI

Studiul relevă faptul că reparația odăilor de locuit este o sarcină a studenților, nesemnalandu-se, în acest caz, o încălcare a *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*, în care se stipulează că *studenții au dreptul de a repara odăile, fără a schimba însă arhitectura acesteia și fără a avea pretenții de despăgubire*, dar, totodată, nu este o obligativitate.

Studenții participanți la cercetare au menționat că reparația odăilor în care au locuit timp de un an are loc vara, la sfârșitul anului de studii, fiind o normă pe care o respectă toți elevii care doresc ca, în următorul an de studii, să beneficieze de un loc de trai în cămin.

„Noi suntem obligați să facem reparație la sfârșitul anului în odaia în care am locuit”. (FG_Centru_1)

„Dar în cămin facem noi... Noi am pus tapetă la sfârșitul anului”. (FG_Sud_2)

Studenții care nu repară odăile pot fi sancționați prin neoferirea, în anul următor de studii, a unui loc în cămin, privarea de bursă, iar, în cazul absolvenților, prin neeliberarea actului de absolvire a școlii, sancțiuni care nu sunt stipulate în regulamentul sus-numit.

„Dacă nu faci reparație atunci, nu îți dă document că am învățat”. (FG_Centru_3)

„Aceasta este obligatoriu, intendenta ne-a spus și dacă nu facem, atunci nu ne semnează foaia de plecare”. (FG_Sud_2)

„După anul 3 dacă nu faci, nu ți se dă documentele.” (FG_Centru_2)

„Și comendanta, nu-ți dă voie să ieși din cămin... Nici bursă...”. (FG_Nord_1)

Studiul evidențiază că cei care nu au participat la reparația odăii, chiar dacă nu sunt incluși în listele studenților ce vor beneficia de cămin în următorul an de studii, recurg, uneori, la mituirea persoanei responsabile de repartizarea căminului:

„Aceia (n.a. studenții care nu au participat la reparația odăii) când vor veni la anul, nu vor avea cămin, dar ei vin mai dau un 300 lei și tot au cămin.

Dacă văd că vin și nu sunt puși pe lista căminului, atunci plătesc și gata. Plătesc directorului adjunct”. (FG_Centru_3)

În mare parte, reparațiile sunt făcute pe banii studenților și, mai rar, din resursele materiale oferite de instituție. Doar într-un singur caz a fost menționat că administrația căminului le pune la dispoziție unele materiale de construcție pentru reparația odăilor.

„Aceasta este din banii proprii”. (FG_Centru_1)

„Șpacliovcă (n.a. chit) ne dă. Var”. (FG_Nord_1)

În unele cazuri, educatorii sunt cei care le indică studenților tipurile de lucrări ce trebuie desfășurate în cameră, ceea ce îi supune la cheltuieli exagerate.

„La noi în cameră ne-a pus să dăm jos varul și de aceea s-a format niște gropi că nu le astupai cu șpacliovcă (n.a. chit) și am cumpărat și ciment și ... nouă ne-a ieșit mai mult, am cheltuit o grămadă de bani”. (FG_Sud_2)

Cheltuielile sunt împărțite în mod egal între colegii de cameră, fiind în mărime de la 150 de lei până la 400 de lei.

„Cheltuielile sunt împărțite între toți cei care locuiesc în cameră”. (FG_Centru_1)

Reparația efectuată de către studenți este considerată de ei ca fiind o normalitate, în situația în care se dorește ca, în următorul an de studii, să locuiască în condiții bune:

În unele cămine s-a instituit o regulă cu referire la repartizarea odăilor: studenții locuiesc în aceeași odaie, pe care o repară, acest fapt fiind unul motivator:

„De obicei noi stăm acolo unde facem reparație... Eu de 3 ani de zile în care cameră am stat, tot acolo stau”. (FG_Sud_2)

„Noi, de exemplu, am venit în camera care am făcut reparație anul trecut”. (FG_Centru_1)

„Noi am venit anul acesta și tot în ea stăm. Am făcut reparație, cum să nu stau acolo?” (FG_Nord_1)

De obicei, studenții care nu fac reparație în odaia în care au locuit, sunt privați de cămin în următorul an de studii.

„Dacă nu se face reparație la sfârșitul anului, atunci nu vei avea cămin la anul viitor”. (FG_Centru_1)

Dacă studenții (în special băieții) nu vor să facă reparație, atunci ei plătesc meșterilor o anumită sumă de bani pentru a desfășura aceste lucrări.

„Noi trebuie să facem, dar dacă nu dorim, atunci plătim meșterilor 600 de lei de odaie ... dacă odaia este mai mică, plătim cu 50 de lei mai puțin”. (FG_Sud_1)

În ceea ce privește repararea locurilor obștești, în aceste lucrări sunt antrenați studenții de la specialitatea „tencuitori”, în cazul școlilor profesionale care au în nomenclator această specialitate, activitatea considerându-se ca practică de specialitate, nefiind remunerată. În celelalte cămine, reparația este efectuată de colaboratorii căminului.

„Toți studenții de specialitatea respectivă sunt incluși în procesul de reparație ... aceasta este considerată practica de specialitate”. (FG_Centru_1)

Studenții au indicat faptul că deși se fac unele reparații de către administrație, lucrările nu sunt realizate calitativ.

„La noi mânerele de la ușă se rup, ușile acestea pe care le-au pus parcă sunt chinezești, ai atins de două ori ușa și cade mânerul”. (FG_Sud_2)

„Acoperă cu vopsea dacă a apărut vre-o gaură. În rezultat se primește curcubeu, fiindcă se vopsește numai acolo unde e stricat”. (FG_Centru_2)

În unele cămine au fost desfășurate reparații eșalonate: câte un etaj pe an, având suportul unor finanțatori, spre exemplu, Asociația Supraten.

„Materialele sunt acordate de finanțator, firma Supraten. Anul acesta s-a reparat etajul 2, iar anul trecut etajul 1, așa în fiecare an este planificată reparația pentru un etaj suplimentar”. (FG_Centru_1)

În alte cămine, pentru reparație, sunt colectați bani de la studenți, taxele fiind diferite, în dependență de tipurile de lucrări care se intenționează a fi desfășurate.

„Pe coridor am strâns câte 50 lei și am dat încă 20 că în casa mare (n.a. camera de odihnă) nu s-a ajuns că vroiau să cumpere tapetă de cea bună”. (FG_Sud_2)

Chiar dacă sunt colectate aceste sume de bani, studenții sunt nemulțumiți de calitatea lucrărilor desfășurate din contul acestor bani, bănuind educatoarii de neutilizare justificată a banilor.

„La noi de exemplu nu prea s-a făcut că o fată i-a spus că, cu banii care s-au strâns, se poate de făcut reparație euro, dar educatoarea i-a spus: ia fă tu cu 1000 lei reparație”; „La fiecare etaj tot așa câte 50 lei că este același educator...” (FG_Sud_2)

Defecțiunile cauzate de studenți pe parcursul anului sunt achitate de către studenți, conform *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*.

„De exemplu, dacă se defectează o plită, apoi tot trebuie să dăm bani pentru reparație”. (FG_Centru_3)

„Da, la noi s-a primit așa că o fată a stricat geamul nou și a plătit 500 lei, intendentă s-a pus așa pe capul ei ca să cumpere ... ”, „Dar dacă în cameră cu mobilă nouă se strică ceva, atunci ei sunt obligați să cumpere”. (FG_Sud_2)

„Dacă am stricat noi, atunci noi trebuie să reparăm”. (FG_Nord_2)

Concluzii

Odăile în care locuiesc studenții sunt, în mare parte, reparate la sfârșitul fiecărui an de studii. Neefectuarea reparației implică sancțiuni ale studenților din partea administrației căminului sau chiar a școlii profesionale.

Odăile care n-au fost reparate sunt într-o stare deplorabilă: cu mușegai, ferestre și uși sparte și vechi, pereți murdari și găuriți, podele deteriorate.

Repararea odăilor se face prin participarea, în majoritatea cazurilor, a studenților, cheltuielile fiind suportate de către aceștia.

Repararea locurilor obștești din cămin se realizează de către studenți. În școlile cu pregătire a tencuitorilor această activitate se consideră a fi stagi de practică și este neremunerată.

În unele cazuri, pentru repararea locurilor obștești, studenții alocă bani.

3.6.

DOTAREA CAMERELOR CU INVENTAR ȘI MOBILIER

Studiul realizat relevă o slabă respectare a *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.74, din 25.01.2007) de către administrația școlilor profesionale, în subordinea cărora sunt căminele studențești.

Conform actului sus-numit, fiecare odaie este necesar de a fi dotată minim cu 1 pat cu saltea/persoană; 1 compartiment/dulap/odaie; 1 masă/odaie; 1 scaun/persoană; 1 noptieră/persoană; poliță de cărți/persoană, condiții care, nu în toate cazurile, sunt respectate.

Conform rezultatelor studiului, fiecare student are patul, salteaua, noptiera și scaunul său (cu mici excepții), însă păstrarea hainelor se face într-un dulap comun, fapt ce incomodează studenții și nu îndeplinește necesitățile.

„Avem doar un dulap pentru toți cei din cameră și asta este mai incomod”. (FG_Centru_1)

„Dulapul este unic, comun. Îl împărțim pe rafturi”. (FG_Sud_2)

În aceste situații studenții nu au unde să își păstreze lucrurile personale, recurgând la depozitarea hainelor în cutii.

„Mulți nu avem unde ne ține lucrurile noastre personale. Punem cutii sub pat sau ne punem lucrurile pe rafturile din dulapul cel mare”. (FG_Centru_2)

O situație gravă este atestată în cazurile în care dulapul este utilizat în dublu scop: pentru haine și pentru alimente, situație motivată prin lipsa unui dulap special pentru aceste necesități.

„Nu e comod să punem în dulapul acesta, fiindcă într-o parte e mâncarea, iar în altă parte stau hainele”. (FG_Centru_2)

Chiar dacă în *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* nu este prevăzută dotarea odăii cu dulap de bucătărie, considerăm necesară montarea în odăi atât a dulapului pentru haine cât și a unui dulap pentru păstrarea alimentelor pe o anumită durată.

Sunt situații când și noptiera este împărțită între 2 studenți, din cauza numărului insuficient de noptiere în odaie.

„Câteodată nu se ajung nici noptiere, de exemplu la 3 elevi sunt 2 noptiere și atunci aceștia trebuie să se împarte cu spațiul”. (FG_Centru_1)

Există cămine în care nu există deloc noptiere, studenții recurgând la utilizarea cutiilor:

„Sunt odăi care nu au noptiere. Eu de exemplu nu am”. (FG_Centru_2)

Chiar dacă fiecare student trebuie asigurat cu scaun, nu în toate căminele acest lucru se respectă. Acestea sunt în număr insuficient, un scaun putând reveni la 3 studenți sau 2 scaune la 3 studenți.

„Avem un scaun la 3 persoane”. (FG_Centru_2)

„Noi avem 2 scaune la 3 persoane”. (FG_Centru_2)

Deoarece căminele nu sunt dotate cu mobilierul necesar, în unele școli se permite ca studenții să și-l aducă de acasă sau să și-l procure.

„Ne permite să aducem mobilă”. (FG_Centru_3)

Așadar, rezultatele studiului evidențiază o dotare modestă cu mobilier a camerelor în care locuiesc studenții, în unele cazuri chiar insuficientă.

În același timp, s-a atestat și faptul că, în mare parte, mobilierul din cămine este depășit de timp, iar, în alte cazuri, complet deteriorat.

„Tot mobilierul e vechi, deteriorat complet. Deja ele nu pot fi folosite”. (FG_Centru_2)

În unele cămine a fost procurat mobilier nou de către administrația școlii, însă, doar după un an de utilizare, acesta s-a uzat.

„Anul trecut ei au cumpărat paturi cu două etaje și anul acesta deja sunt stricate toate”. (FG_Centru_3)

„Este mobilă nouă ... scaunele nu știu dacă o să ne țină mult”. (FG_Sud_2)

Repararea mobilierului defect este efectuată de o persoană special angajată în cămin. Însă intervenția acesteia, uneori, este așteptată de studenți un timp mai îndelungat.

„Este așa persoană care se ocupă cu repararea obiectelor defectate. Noi nu ne implicăm în repararea mobilierului defectat”. (FG_Centru_1)

„Până vine mecanicul poate trece o săptămână și ceva, nu vine el repede”. (FG_Centru_3)

În aceste condiții, studenții sunt puși în situația de a repara de sine stătător defectiunea.

„Noi mai încercăm să reparăm”. (FG_Centru_3)

„Ei nouă ne dau lucrurile stricate și pe urmă ne zic nouă să le reparăm. Administrația niciodată nu zice să repare ei, ne pun pe noi să reparăm ceea ce e stricat”. (FG_Centru_2)

Se mai întâmplă ca administrația unor cămine să impună studenții să cumpere mobilier nou, chiar dacă acest fapt nu este permis de *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*.

„Ne mai pun să cumpărăm altele noi”. (FG_Centru_2)

Orice schimbare a mobilierului dintr-o odaie în alta se face doar cu acordul administrației, respectându-se prevederea regulamentului sus-numit.

„Dacă vrem să schimbăm ceva din cameră, atunci trebuie să vorbim cu intendenta”. (FG_Centru_3)

Însă, în unele cămine, se atestă faptul că mobilierul este schimbat dintr-o odaie în alta, în special la începutul anului, chiar și în căminele în care mobilierul este într-un număr insuficient. Studenții au posibilitatea de a-și alege mobilierul, căci odăile sunt descuiate, în acest caz nu se duce o evidență în această privință de către administrația școlii.

„La începutul anului camerele sunt descuiate și treci prin toate camerele și îți alegi ce ai nevoie și ce vrei și gata și vine intendenta și scrie că la noi în cameră sunt 3 tumbe, 3 scaune și tot așa”. (FG_Sud_2)

Legea de bază în aceste cămine este „primul venit, primul luat”. În unele situații, administrația cere ca și schimbarea locului mobilierului în aceeași cameră să fie coordonată cu educatorul, cu toate că, în conformitate cu regulamentul vizat, în cazul neschimbării arhitecturii odăii, nu este prevăzută consultarea administratorului.

„Dacă schimbăm ceva în cameră, trebuie să facem cu acordul educatorului de etaj. Dacă facem fără acordul ei, vine și țipă la noi”. (FG_Centru_2)

Amenjararea, însă, se face doar pentru că studenții doresc o ambianță plăcută în odaia în care locuiesc.

„Noi facem în cameră așa ca să ne fie nouă comod”. (FG_Centru_2)

Saltelele sunt puse la dispoziția studenților, însă, în unele situații, acestea sunt în stare deplorabilă, fiind imposibil de a fi folosite. În aceste cazuri, studenții au posibilitatea de a și le aduce de acasă.

„La noi pe saltea nu poți dormi, de acasă ne-am adus. Ne permite să aducem”. (FG_Centru_3)

Lengerie de pat, pernă și plapumă se oferă doar la solicitarea studentului, fiind posibilitate de a utiliza cele personale.

„Se dă doar la dorință, dacă elevul nu dorește,

atunci poate să aducă de acasă lengerie de pat. Pentru fiecare elev se dă lengerie, pernă, plapumă”. (FG_Centru_1)

În unele cămine studenții au menționat că lengerie de pat nu li se oferă, utilizând-o pe cea personală:

„Asta noi trebuie de acasă să aducem”. (FG_Centru_3)

Pernele care se dau în folosință sunt vechi.

„Perna ceea parcă nu nu-i pernă”. (FG_Centru_3)

Chiar dacă li se oferă saltele, perne, lengerie de pat, studenții menționează că starea lor nu permite folosirea acestora:

„Pernă mai bine nici nu să iei, lengerie tot așa este foarte rea”. (FG_Sud_2)

Concluzii

Odăile sunt dotate modest cu mobilier, se întâmplă cazuri când nu sunt într-un număr suficient scaunele și noptierele, studenții fiind puși în situația de a le procura sau de a le aduce de acasă. Dulapurile sunt folosite atât pentru păstrarea hainelor, cât și pentru păstrarea produselor alimentare.

Mobilierul este de o calitate scăzută și într-o stare deplorabilă, chiar dacă în unele cămine mobilierul este nou. Presupunem că acest fapt este cauzat de procedurile regulamentare conform cărora este procurat mobilierul cu cel mai mic preț, care de obicei, este de o calitate scăzută. Repararea mobilierului se face fie de lemnar, fie de către studenți.

Chiar dacă în unele cămine studenților li se oferă lengerie de pat, pernă, saltea, ei optează pentru acele personale, aduse de acasă, deoarece cele ale căminului sunt într-atât de vechi, încât nu pot fi folosite.

Rezultatele studiului relevă o situație deplorabilă a căminelor la capitolul dotare cu mobilier, necesitându-se o intervenție în acest caz.

3.7. PROBLEMELE EXISTENTE ÎN PRESTAREA SERVICIILOR COMUNALE

3.7.1. ELECTRICITATE

Un element primitiv al condițiilor de trai din cămin este deconectarea luminii pe timp de noapte în odăi, la o oră fixă, în marea majoritate la ora 22.00, doar într-un singur caz a fost indicată ora 23.00.

„La noi lumina se închide la 22.00”. (FG_Sud_2)

Pe timp de noapte sunt iluminate, în principiu, locurile publice (coridoarele, WC-urile) și într-un singur caz a fost menționat că energie electrică este în cămin doar la recepție.

„La ora 22.00 după care se stinge lumina și este doar pe coridor”. (FG_Centru_1)

„Numai la vahtă (n.a. recepție) este lumină în orice caz”. (FG_Nord_1)

Deconectarea timpurie a energiei electrice în odăi cauzează obstacole în învățarea materiilor și pregătirea temelor practice, studenții fiind puși în situația de a învăța pe coridoare.

„Este o oră, la 11. 00 se stinge în odăi, iar dacă vrem să învățăm atunci trebuie să învățăm în coridor”. (FG_Centru_3)

„Trebuie să înveți când era lumină. Dacă nu ai învățat de la 5 până la 7, apoi gata”. (FG_Nord_1)

În unele cazuri ei pot opta pentru învățarea în sala de lectură, dar mai rar, căci și ea se închide pe timp de noapte.

„Dacă vrem să învățăm, atunci trebuie să învățăm în coridor, noi avem sală de lecturi, dar ea pe noapte se încuie. Acolo oricum nu este lumină”. (FG_Centru_3)

Studenții consideră că administrația școlilor deconectează energia electrică din considerentul economisirii resurselor financiare.

„Economie ... au zis că acum au mult de plătit”. (FG_Nord_1)

În aceste condiții, studenții pot folosi ca sursă de lumină:

- telefoanele mobile

„După ce se stinge lumina ... atunci noi ne vedem doar cu ajutorul telefoanelor mobile”. (FG_Centru_1)

„La WC mergem cu telefonul”. (FG_Nord_1)

- lanternele și lumânările

„cu lumânarea ... sau avem fanaric (n.a. lanternă)”. (FG_Nord_1)

În unele cazuri, studenții conectează energia electrică după plecarea educatorului, încălcând astfel regulamentul de ordine internă.

„După ora 10 nu ne permite să stăm cu lumina aprinsă. Toată lumea trebuie să doarmă după această oră. Așteptăm după ce se duce educatoarea și apoi aprindem lumina și ne facem lecțiile”. (FG_Centru_2)

Chiar și în situații extreme, energia electrică nu este conectată, fiind utilizate, la fel, telefoanele mobile:

„Dar dacă este vreo situație specifică, noi numai cu mobilul putem să vedem”. (FG_Centru_1)

Uneori, situația poate fi mediată cu persoana de serviciu, care poate conecta energia electrică.

„Dar dacă se întâmplă ceva grav, noi mergem și vorbim cu femeia de serviciu și apoi ea aprinde lumina în cămin”. (FG_Centru_1)

Studentzii au încercat să abordeze problema deconectării energiei electrice în cămin în discuție cu direcția școlii, însă nu s-a soluționat problema, motivul enunțat fiind lipsa resurselor financiare necesare pentru achitarea energiei electrice.

„La noi a fost așa cazul că la o fată era rău și s-a dus în cameră și noi nu o vedeam și trebuia cu telefoanele să facem și ne-am adresat la director și nu s-a rezolvat că nu au bani”. (FG_Centru_3)

În căminele în care locuiesc studenți-electricieni, aceștia se arată „ingenioși”, cu riscul sănătății și vieții, și se conectează ilegal la energia electrică, fără acordul administrației, fiind penalizați, în caz de descoperire, prin privare de cămin pentru un an de studiu.

„Dar băieții aceia au făcut așa ca să fie lumină toată noaptea pentru că erau electrici. Au fost penalizați toată camera pentru o perioadă anumită și apoi li s-a oferit iar cămin”. (FG_Sud_2)

Conectarea energiei electrice are loc dimineața, la ora 6.00, însă studenții au menționat că nu reușesc să pregătească micul dejun:

„La noi se aprinde lumina la 6.00 dimineața. Noi nu reușim să ne facem de mâncare, mergem fără să mâncăm la școală”. (FG_Centru_3)

3.7.2. APROVIZIONAREA ȘI UTILIZAREA APEI CALDE

În unele cămine, sunt probleme cu baia sau lipsa apei calde:

„Baia puțin nu ne mulțumește”. (FG_Centru_1)

„Era baie la primul etaj, dar se strică că boilerul ba încălzește, ba nu”. (FG_Sud_2)

„Nu este apă caldă”. (FG_Centru_1)

„Noi nu avem apă caldă (toți spun) nici măcar 1 oră pe zi”. (FG_Sud_2)

Unii profesorii ceartă studenții pentru faptul că nu se spală, dar, din lipsa apei calde, studenții preferă să nu facă baie cu apă rece, pentru a evita riscul îmbolnăvirilor.

„Chiar venim la lecții și profesorii ne spun: Mai spălați-vă. Dar de unde să ne spălăm că nu este apă caldă și dacă ne spălăm cu apă rece acuză răcim și lipse multe și tot așa...”. (FG_Centru_1)

În unele cămine, apa caldă este oferită conform unui grafic, fiecare etaj având o zi stabilă, în care va fi conectată apa caldă.

„Baia în general era numai o dată pe săptămână”. (FG_Nord_2)

„La noi este apă caldă pe zile, de exemplu etajul 1 luni, etajul 2 marți”. (FG_Centru_3)

Uneori, apă caldă este conectată doar la lavuar, însă nu se permite băitul în aceste încăperi.

„Apă caldă avem, dar nu ne băiem pentru că noi avem apă numai la lavuar și noi ne băim la lavuar”. (FG_Centru_3)

În căminele în care funcționează boilere, apare problema insuficienței apei calde pentru toți locatarii.

.....
„Apă caldă este la un boiler la tot etajul. Dacă reușești să prinzi apă caldă te speli, dacă nu, te speli cu rece”. (FG_Centru_2)

În aceste condiții, de cele mai multe cazuri, baia este făcută în odaie, în lighean:

.....
„Noi în taz punem apă și ne băim, asta în zilele când nu avem apă caldă pe etaj”. (FG_Centru_3)

„În taz (spun toți) și dacă bate cineva la ușă spunem că facem baie”. (FG_Sud_2)

„Noi ne băim în cameră în taz. Noi încălzim la bucătărie pentru că în cameră, nu ni se dă voie să avem ceainic electric sau încălzitoare electrice și ne spălăm în cameră. În cameră ne băim tot întreg, dar oricum este greu”. (FG_Nord_2)

3.7.3. WC-URILE

O problemă a unor cămine este lipsa lavuarelor separate de WC-uri, fapt ce-i deranjează pe studenți, fiind încălcat dreptul la intimitate:

.....
„La noi la băieți WC e împreună cu racovina. Nu e nici măcar o despărțitură. Unul stă la WC, iar altul își spală dinții. Nu e loc pentru intimitate”. (FG_Centru_2)

De asemenea, sunt cazuri când pe un etaj în cămin funcționează un unitaz la WC și un singur robinet:

.....
„La noi e un singur WC pe etaj, un singur robinet”. (FG_Centru_2)

În unele cazuri, chiar dacă există WC în interiorul căminului, robinetul este defectat, studenții recurgând la utilizarea găleții pentru a curăți unitazul:

.....
„Apă trebuie să turnăm după noi cu căldarea fiindcă e defectat și nu curge așa”. (FG_centru_2)

În cazul unui cămin, WC-ul este în afara clădirii, fiind într-o stare igienică precară.

.....
„WC este afară ... este murdar”. (FG_Sud_1)

3.7.4. SISTEMUL DE ÎNCĂLZIRE TERMICĂ

Conectarea târzie a energiei termice în cămin este o situație deficitară, făcându-se economie pe seama sănătății copiilor.

„La noi încă nu s-a inclus căldura, este cam frig în cameră vreo 16 grade”. (FG_Sud_2)

„La noi iarna dacă punem o cană de apă pe noapte ea îngheață în cămin. Dormim în căciule, în scurte”. (FG_Centru_2)

În același context, a fost determinată problema slabei încălziri a camerelor pe timp rece, din cauza că odăile sunt dotate cu calorifere care nu corespund volumului camerei de încălzit.

„Nimic nu ne mulțumește fiindcă e frig. La o cameră mare, avem numai un calorifer cu cinci secții”. (FG_Centru_2)

În dependență de utilizarea încălzitoarelor și a tehnicii au fost determinate două categorii de cămine:

- În prima categorie sunt incluse căminele în care nu se permite utilizarea reșourilor electrice și a electrocasnicelor, pe motiv că rețeaua electrică nu rezistă la consum înalt de energie, existând și riscul ca, în general, căminul să fie deconectat de la energie electrică.

„Nu ni se dă voie, dacă punem ceva mai puternic atunci lumina se deconectează pentru că este slabă rețeaua și dacă facem așa ceva putem avea probleme”. (FG_Centru_1)

„Avem și încălzitoare, dar trebuie să le ascundem că la noi nu se permite nimic în cameră”. (FG_Sud_2)

Conectarea aparatelor electrice în odăile în care nu sunt prize, se face, de obicei, de la becurile electrice, de către băieți în special, existând un risc

de a se electrocuta. Dacă sunt depistate astfel de cazuri, studenții sunt sancționați cu mustrare.

„Dar sunt cazuri când elevii aduc pe ascuns cămine de încălzit și atunci se sfârșește cu mustrare pentru ei”. (FG_Centru_1)

Studenții aduc reșouri electrice să se încălzească, deoarece ferestrele odăilor sunt în stare deplorabilă. Chiar dacă ferestrele sunt izolate pentru timpul rece de către studenți, acest lucru nu-i protejează de frig.

„Acum de exemplu este cald în cămin și iarna tot este căldură bună, dar cred că este nevoie să se schimbe ferestrele pentru că este curent mare în cămin”. (FG_Centru_1)

- În a doua categorie de cămine se permite utilizarea plitelor și a ibricurilor electrice, dat fiind faptul că în aceste cămine nu există aragazuri la care studenții pot prepara masa.

„La noi de exemplu nu avem arăgaz și trebuie să aducem ceainic electric sau o plită electrică, ne permite să aducem. Nu plătești nimic pentru asta. La noi se permite să aduci plită electrică”. (FG_Centru_3)

3.7.5. ALTE PROBLEME

În unele cămine nu se permite nici utilizarea computerelor personale, în altele se permite, doar că aici apare problema încărcării bateriilor din cauza lipsei prizelor în odăi.

„Au fost situații când m-au prins cu calculatorul”.
 (FG_Sud_2)

O altă problemă a locatarilor căminelor studențești este lipsa becurilor pe coridoare, administrația școlilor manifestând o totală indiferență față de problema reparării și îmbunătățirii condițiilor de trai ale studenților.

„Pe coridor lumină nu este pentru că este stricat becul, dar noi nu putem schimba pentru că nu este bec simplu dar de acela lung și trebuie să vină specialist”. (FG_Sud_2)

Lipsa sau funcționarea defectuoasă a telefonului din cămin reprezintă o altă problemă a studenților:

„La noi a fost așa o situație că o fată din cameră s-a opărit la mână și m-am dus la vahtă și am spus să sune la ambulanță, dar ea mi-a spus: „Cum să sun eu la ambulanță dacă telefonul acesta măcar nici nu merge”. Ea s-a chinuit vreo 15 minute să sune că nu mergea telefonul și am așteptat jumătate de ceas să cheme ambulanța”. (FG_Sud_2)

În unele cămine, a fost evidențiată prezența rozătoarelor:

„Sunt șoareci. Mie în tot anul îmi roade hainele, mâncarea. Pe țevă de la vicei vin șoarecii de la etajele de mai sus unde nu trăiește nimeni”.
 (FG_Centru_2)

Nu în ultimul rând, menționăm lipsa televizorului în cămin sau accesul limitat al studenților la televizorul amplasat în sala de odihnă.

„Nici televizor nu avem”. (FG_Centru_2)

Concluzii

În toate căminele are loc deconectarea energiei electrice pe timp de noapte, orarul stingerii fiind diferit. În situația dată, ca surse de lumină sunt folosite telefoanele mobile, lumânările și lanternele. Nici în situații critice sau urgente, energia electrică nu este conectată de către administrație.

În marea majoritate a căminelor, lipsesc prizele în odăi, sunt montate puține prize în odăile de odihnă, bucătării, fapt care cauzează conectarea ilegală periculoasă la becurile electrice. Numărul prizelor este insuficient pentru numărul locatarilor de la un etaj, creându-se cozi mari pentru a putea încărca telefonul mobil, foarte necesar în situații de urgență.

În marea majoritate a cazurilor, studenții sunt nemulțumiți de starea băilor sau de lipsa apei calde. Studenții își fac baie, de obicei, în odaie, în taz. În unele cămine, lipsesc lavuare separate de WC-uri, fapt ce incomodează studenții.

În toate căminele este interzisă utilizarea încălzitoarelor, însă studenții mai recurg la utilizarea lor, punându-și viața în pericol și fiind sancționați pentru acest fapt.

Studiul atestă o slabă utilizare și posedare a computerelor în rândul studenților școlilor profesionale.

Probleme precum lipsa becurilor pe coridoare, lipsa sau funcționarea defectuoasă a telefonului din cămin, prezența rozătoarelor, lipsa sau nefuncționarea televizorului afectează viața studenților locatari ai căminelor școlilor profesionale.

3.8. CURĂȚENIA ȘI IGIENA ÎN CĂMIN

Lucrările de igienizare a odăilor sunt desfășurate de către studenți, pe când cele ce se referă la locurile obștești, din unele cămine, pot fi desfășurate fie de către studenți, fie de persoane special angajate pentru aceste lucrări, însă numărul căminelor de acest tip este mult mai mic.

Conform *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*, sarcina de menținere și igienizare a locurilor de utilitate publică din cămin este a studenților, astfel că, în marea majoritate a căminelor, această prevedere este respectată, chiar dacă, uneori, îi nemulțumește pe studenți. Starea igienică a odăilor este verificată de administrația căminului zilnic sau săptămânal.

O problemă enunțată de către studenți a fost faptul că în unele cămine, în urma acestor verificări, pot să dispară lucrurile personale ale studenților.

.....
„Cred că atunci când se controlează curățenia în cameră trebuie să fie unul dintre noi care să verifice ca să nu dispară nimic din cameră”. (FG_Sud_2)

În cazurile în care studenții nu sunt în odaie, verificarea, uneori, se face prin deschiderea forțată a ușii, ulterior studenții fiind obligați să o repare.

.....
„Dacă nu lăsați ușa deschisă pe timpuri ca să verifice, atunci ei îți dezbăteau ușa ca să controleze și pe urmă ți-o puneau la loc. La noi s-a întâmplat așa ceva ca să dezbătă ușa și apoi noi suntem în situația să reparăm ușa”. (FG_Sud_2)

În igienizarea locurilor obștești (coridor, baie, bucătărie etc.) sunt antrenați, în mare parte, și studenți.

.....
„Noi de exemplu avem un grafic și fiecare elev are ziua lui când face curat la baie și se face calitativ. De nevoie îl facem, pentru că vine și ne controlează”. (FG_Centru_1)

În fiecare cămin există un grafic al curățeniei, care implică fie câte un student în fiecare zi, fie câte 2 – unul până la amiază și altul – după amiază:

.....
„Un student până la amiază, altul după ... sau unul 1 etaj, altul celălalt etaj...”. (FG_Sud_1)

În cazul în care studentul este de serviciu în cămin, el lipsește în ziua dată de la ore, fapt ce cauzează întreruperea procesului de pregătire profesională a studentului.

.....
„Se scoală de dimineață și el la perechi nu merge”. (FG_Sud_2)

Toate locurile obștești sunt curățate de către studenți, fără a fi angajate menajere.

.....
„Tot noi elevii spălăm, nu avem persoană care să spele baia și coridorul”. (FG_Centru_1)

.....
„Elevul deserviciu spală bucătăria”. (FG_Nord_2)

În unele cămine, studenții îngrijesc doar coridoarele și bucătăriile, WC-urile fiind curățate de personal angajat de administrație:

.....
„Este persoană care face curățenie zilnic la WC. Noi facem numai pe coridor și bucătăria”. (FG_Centru_3)

.....
„Înainte noi făceam curat dar acum fac servitorii, elevii nu au mai vrut să facă și de aceea sunt servitoarele care spală WC-urile”. (FG_Sud_2)

Însă sunt situații când studenții fac curățenie și în WC. În cazul unei școli profesionale, WC-urile din cămin, după ce au fost curățate dimineața, sunt încuiate, iar, pentru necesitățile fiziologice, studenții sunt nevoiți să meargă la WC-ul școlii.

.....
„Noi le spălăm și sunt închise”. (FG_Sud_1)

Pentru igienizarea WC-ului, studenții procură detergenți din banii proprii.

„Ca să fie miros frumos, trebuie să strângem bani pe etaj și se cumpără: geluri, praf...”. (FG_Sud_2)

Teritoriul adiacent căminului este salubritat tot de către studenți, ei solicitând ca administrația să angajeze un adult pentru aceste lucrări.

„Mai trebuie să facem ordine pe teritoriu, ordine în cămin”. (FG_Centru_2)

„Noi trebuie să facem curat afară și la urne de gunoi ... bate vântul și împrăștie gunoiul”. (FG_Sud_1)

„Să facem curat pe teritoriu nu noi elevii”. (FG_Centru_1)

Concluzii

În marea majoritate a căminelor, studenții sunt implicați în lucrările de igienizare a căminului și a locurilor adiacente.

În acest scop, studenții adună și sume de bani, iar cei implicați lipsesc de la ore pentru o anumită perioadă de timp.

3.9. SPĂLATUL HAINELOR

Conform *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*, căminele trebuie dotate cu baie și spălătorie, prevedere încălcată parțial de administrație în căminele școlilor profesionale analizate.

În cămine lipsesc, în mare parte, mașinile de spălat și chiar locurile de uscat hainele:

„Noi mașină de spălat la cămin nu avem și nici loc pentru înșirat hainele nu avem”. (FG_Centru_1)

Doar în cazul unui singur cămin, din cele aflate în procesul de studiu, a fost obținută o mașină de spălat, numai că aceasta nu este utilizată de către studenți:

„Noi avem mașină de spălat că acum la sfârșitul anului ne-au adus cadou, dar noi încă nu avem acces la ea, de acum la anul care vine. Noi trebuie să procurăm detergent anumit și nu toate rufele poți spăla acolo”. (FG_Centru_3)

În aceste condiții, hainele nu sunt spălate în cămin, dar luate acasă la fiecare sfârșit de săptămână pentru a fi spălate:

„Nu le spălăm de aceea noi luăm haine cu noi”. (FG_Centru_1)

„Noi ne ducem acasă și venim cu schimbul de haine curate, noi nu prea le spălăm aici în cămin”. (FG_Sud_2)

„Eu așa făceam odată, așteptam până se murdăreau toate, și apoi în geantă și acasă și le spălăm”. (FG_Centru_3)

În caz de urgență, hainele sunt spălate în lavuare:

„La o necesitate urgentă noi le spălăm în lavuar sau într-un taz, dar asta este foarte rar”.
(FG_Centru_1)

Studentzii au menționat necesitatea unei mașini de spălat, în special pentru cei care rămân în cămin în zilele de sâmbătă, duminică și pe perioada vacanțelor.

„Foarte bine ar fi (n.a. dacă ar fi o mașină de spălat), sunt elevi chiar care rămân în cămin sîmbăta și este nevoie să se spele”. (FG_Centru_1)

Elevii sunt îngrijorați și de starea mașinii de spălat în timp:

„Da, cred că în două săptămâni nu ar mai fi nimic din ea”. (FG_Sud_2)

În cămine nu există uscătorii sau locuri special amenajate pentru uscatul hainelor. De obicei, acest lucru se face fie la fereastră sau balcoane, ceea ce cauzează furtul hainelor sau situațiile când acestea sunt luate de vânt.

„La balcon le uscăm”, „La primele etaje se fură hainele”, „Din cauza că nu avem loc special, când este vânt, hainele noastre cad prin copaci. Copacii de la ferestre stau ca brazii de anul nou împodobiți”. (FG_Centru_2)

Studentzii au propus, în acest scop, amenajarea unui loc special afară:

„Ar fi bine să fie așa ceva fiindcă este foarte mult loc liber afară”. (FG_Centru_2)

Studentzii își pot călca hainele în sala de odihnă, care este deschisă după ore:

„Educatorul deschide odaia de odihnă ... acolo avem o masă și acolo călcăm”. (FG_Sud_1)

Concluzii

Studentzii rareori își spală hainele în cămin, de cele mai multe ori ele sunt spălate în week-end, când merg acasă. Numai într-un singur cămin este montată o mașină de spălat, dar care nu este utilizată de către studenți.

Nu există un mecanism stabilit în vederea utilizării mașinei de spălat în cămin, chiar dacă există studenți care își petrec week-end-urile și sărbătorile în cămin.

Uscatul hainelor se face, de obicei, la ferestre sau balcoane, fapt care reprezintă un risc pentru sănătatea studenților.

3.10. ALIMENTAȚIA STUDENȚILOR ÎN CĂMINE

Căminele școlilor profesionale investigate pot fi grupate în cămine cu bucătării și cămine în care lipsesc bucătăriile, chiar dacă *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* prevede dotarea căminelor cu bucătării.

În majoritatea căminelor sunt bucătării, doar în cazul unui cămin aceasta lipsea, studenții aducând bucate preparate acasă:

„Bucătărie nu avem deloc”, „Venim cu mâncarea gata făcută de acasă”. (FG_Centru_2)

Participanții la focus grup au menționat că le este interzisă prepararea bucatelor în cameră, permițându-le doar pregătirea ceaiului.

„Nu ni se dă voie să facem mâncare în casă. Facem ceai”. (FG_Centru_2)

Dar, în unele cazuri, studenții recurg la folosirea fierbătorului când doresc să-și prepare bucate din cartofi, macaroane, situație care nu corespunde standardelor unei societăți civilizate.

„Noi mai fierbem cu fierbătorul cartofi. Ceai facem, macaroane mai facem”. (FG_Centru_2)

În unele cămine, chiar dacă există bucătării, ele nu sunt accesibile în zilele săptămânii pentru toți studenții, doar în zilele de week-end, pentru cei care nu merg acasă, fapt ce este lipsit de orice logică.

„Avem doar o singură bucătărie la primul etaj dar nu ni se permite să gătim. Numai vineri, sîmbătă și duminică pentru cei care rămîn în cămin și nu pleacă acasă”. (FG_Centru_1)

În căminele dotate cu bucătării, regimul de activitate este până la ora 22.00 sau până la 21.30, plitele de gătit fiind în număr de 2-3.

„Avem bucătărie unde facem de mâncare, avem 2-3 plite, electrice toate, bucătăria este deschisă până la 10.00 seara”. (FG_Centru_3)

Sunt semnalate situații în care bucătăriile sunt deschise doar după lecții:

„Lecția se finisează la 14.25 și venim în cămin și educatoarea deschide bucătăria”. (FG_Sud_1)

Plitele de gătit, în majoritatea căminelor, sunt electrice, dar ele sunt sau vechi sau defectate.

„Plitele electrice cam greu lucrează. La noi sunt 2 plite și știți că lucrează doar 2-3 ochiuri, dar restul nu lucrează, restul numai de frumusețe”. (FG_Sud_2)

În cazul unor cămine, există o singură plită de gătit, la care nu au acces toți studenții, iar accesul este obținut în urma unor favoruri.

„Ni s-a spus la început că ne putem duce la primul etaj să facem mâncare. Când ne ducem acolo vahta ne ia la fugă, nu ne dă voie. Trebuie s-o mulțumești după aceasta cu o ciocolată Corona”. (FG_Centru_2)

Motivul interzicerii era: *ca să nu se consume tot gazul.*

„Nu ne dădeau voie ca să nu terminăm gazul”. (FG_Centru_2)

Deseori, studenții sunt puși în situația de a sta în rând pentru a-și pregăti bucatele.

În căminele unde bucătăriile sunt în reparație, studenților li se permite gătitul mâncării în odaie, fapt care necesită o atenție sporită atât din partea studenților, cât și a administrației.

„Noi facem de mâncare în cameră, la noi se face reparație și noi avem o priză, dar mai tragem și prelungitor”. (FG_Centru_3)

Se cere de menționat că, în aceste cazuri, studenții nu o au o altă posibilitate de a-și prepara bucatele, în camerelor lor neavând prize și neputând utiliza aparate electrice de gătit.

„În cameră noi nu putem găti pentru că nu avem nici priză și nici nu este voie. Au fost cazuri și erau muștrați elevii”. (FG_Centru_1)

Interzicerea gătitului în odăi este determinată de faptul că studenții sunt alimentați la cantina școlii. În cazul în care mâncarea de la cantină este insuficientă, atunci ei pot merge la magazine să-și procure bucate gata pregătite.

„Noi putem mânca doar la cantină și dacă nu ne săturăm atunci mergem la magazin și procurăm ceva de-agata: pâine, chifle, cârnaț, chefir, mivina etc”. (FG_Centru_1)

În acest context, putem conchide că studenții școlilor profesionale se alimentează incorect, cu produse care pot afecta sănătatea lor.

De asemenea, ei au menționat necesitatea amplasării unei bucătării la fiecare etaj.

„Eu cred că ar fi bine să fie bucătărie la fiecare etaj ... ca să putem pregăti mâncarea”. (FG_Centru_1)

Unii dintre studenții participanți la studiu au menționat că, în acest caz, ar fi un risc de creștere a taxei de cazare:

„Eu cred că dacă va fi bucătărie atunci prețul la cămin va fi mai scump dat fiind cheltuielile mai multe pentru pregătirea mâncării”. (FG_Centru_1)

Păstrarea mâncării are loc în condiții antisănătare, depozitându-se în noptiere sau la geam pe timp de iarnă, fapt ce comportă riscuri grave pentru sănătatea elevilor.

„Mâncarea o ținem în noptiere”, „Este un frigider pe tot căminul și el este stricat, de aceea păstrăm mâncarea în noptieră, dar iarna afară prinsă de geam”. (FG_Centru_1)

„La balcon”. (FG_Centru_3)

„Iarna da, pe fereastră”. (FG_Nord_1)

„Frigidere nu sunt. Mâncarea o păstrăm la balcon”. (FG_Centru_2)

Din cauza lipsei frigiderului, studenții se străduie să aducă de acasă produse greu alterabile, conserve care au un termen îndelungat de păstrare.

„Noi de obicei aducem mai mult conservate în borcane care pot fi păstrate mai mult timp ca să nu se strice”. (FG_Centru_1)

„Ne străduim să nu aducem produse ușor alterabile”. (FG_Sud_1)

Se atestă cămine în care există doar un frigider pentru toți locatarii din cămin.

„Noi avem un frigider la primul etaj”. (FG_Centru_3)

În cazul în care frigiderul este plin, studenții recurg la depozitarea produselor la balcon.

„Dacă frigiderul este plin, atunci noi punem mâncarea la balcon”. (FG_Centru_3)

În același timp, depozitarea produselor alimentare la balcon este mai sigură, în sensul că nu se fură ca și în cazul depozitării lor în frigider.

„De câte ori vrei se fură. Se face că s-a încurcat cu pachetul”. (FG_Centru_3)

„La noi și carnea din frigider ne-o fură, că o punem și când te duci peste o zi ne spune (n.a. administratoarea) că s-a stricat carnea... dar nici n-o găsești...”, „Dacă pui la frigider se întâmplă să se fure din mâncare”.
(FG_Sud_2)

Legumele sunt depozitate, de obicei, sub masa din odaie.

În aceste condiții anevoioase, studenții sunt gata să plătească adăugător doar pentru a fi pus la dispoziția lor un frigider în care să depoziteze produsele alimentare, conștientizând că bucatele pe care le consumă nu sunt sănătoase.

„Da, chiar așa fi gata să plătesc suplimentar pentru anumite cheltuieli, dar să avem un frigider să avem unde găti”, „Aș mânca mâncare ca lumea și nu de asta pe care o cumpărăm de la magazin”.
(FG_Centru_1)

Concluzii

În cazul alimentației, studenții utilizează produse aduse de acasă, pe care le păstrează mai rar în frigidere, mai des optând pentru păstrarea la balcon, geam, sub masă sau în dulap.

În același timp, studenții consumă produse nesănătoase, procurate de la magazin.

Pregătirea mâncării se face fie la bucătăriile comune, unde, uneori, se creează cozi din cauza numărului insuficient de plite de gătit, fie în odaie, doar în căminele în care există prize. Credem că din punct de vedere al securității și costurilor (energie, echipament, etc.) este mai rațională alimentarea studenților de 3 ori pe zi în cantine decât gătitul în cămine.

3.11. ALIMENTAȚIA STUDENȚILOR LA CANTINELE ȘCOLILOR PROFESIONALE

Studenții sunt alimentați în zilele de luni-vineri la cantina școlii, o dată pe zi, la amiază, masa fiind gratuită, iar celelalte două mese, dejunul și cina, sunt cu plată:

„Noi toți mâncăm la cantină, la amiază noi mâncăm gratis din contul statului dar dimineața și seara noi achităm pentru a mânca. 180 lei noi plătim pentru asta”.
(FG_Centru_1)

„De amiază da, este gratis, dar dimineață și seara noi singuri facem de mâncare, părinții ne mai ajută”. (FG_Sud_2)

Studenții care nu locuiesc în cămin au posibilitatea de a lua mâncarea la pachet, însă cantitatea de mâncare la pachet este mai mică decât cea pe care o primesc cei care iau masa la cantina școlii:

„Dar sunt persoane la pachet, pungă”, „Care o dau la bucătărie da ajunge, dar care o dau la pachet - nu”. (FG_Nord_1)

Pregătirea mâncării la cantina școlilor în care se instruiesc bucătarii se face cu implicarea studenților de la această specialitate, precizându-se că participarea lor în lucrări, precum ar fi curățatul legumelor, spălatul veselei nu este o activitate profesională din care să poată învăța meseria, fapt confirmat de studenți:

„La cantină tot lucrul îl facem noi cei de la specialitatea – bucătari. Avem rând și când ne ajunge, facem de serviciu la bucătărie – noi spălăm vesela, curățăm cartofi, ceapă, bucătarul doar pune la fiert și prăjește. Restul noi facem. E obositor să facem numai noi. Nici nu ne învățăm nimic acolo – fiindcă numai spălăm și curățăm legume. Rândul acesta ne ajunge o dată la 2 luni”.
(FG_Centru_2)

În plus, studenții implicați în aceste activități nu reușesc să-și pregătească temele:

.....
„Când ești de serviciu – la 6.30 trebuie să fii la bucătărie și să mai faci lecții până la ora 16.00”.
 (FG_Centru_2)

Studenții sunt nemulțumiți atât de cantitatea mâncării oferite, problemă semnalată în special de băieți, ei uneori mâncând porțiile colegilor absenți:

.....
„Puțin, mâncarea nu ne săturăm, noi suntem băieți mari, sănătoși ne ocupăm cu sportul”.
 (FG_Centru_1)

„Noi, da, ne place când lipsesc persoanele pentru că putem să mâncăm în locul la cei care lipsesc”.
 (FG_Sud_2)

cât și de calitatea hranei de la cantină:

.....
„Una că nu se ajunge la cantitate, dar alta este că nu prea este bună. De obicei, nouă ne dă câte o cană de ceai sau câte o cană de lapte cu o chiflă sau un terci. La amiază ne dă o supă și cașă cu catlete (n.a. pârhoale), iar seara ne dă un terci sau o chiflă cu ceai”. (FG_Centru_1)

„Dar noi nici nu prea mâncăm sau zahăr nu ajunge sau sare este prea multă...”. (FG_Sud_2)

În același timp, studenții au indicat faptul că nu în toate cazurile bucatele sunt bine pregătite, fapt care cauzează dureri stomacale, intoxicații.

.....
„Ei în general nu prea gătesc bine și peștele nu este gustos, se vede după el că este înghețat”.
 (FG_Centru_1)

„Chiar azi la masă ne-au dat aripi și ele nu sunt curățite bine. Iată de exemplu peștele și aripile le prăjesc în același ulei poate să rămână de ieri de alaltăieri. Dar aripile acestea au un gust ca când îi pune sodă”. (FG_Sud_2)

„La unii băieți de la pește ne doare burta oleacă. Eu de exemplu nici nu mănânc peștele”.
 (FG_Centru_1)

Studenții unei școli profesionale au invocat cazuri când produsele au fost crude:

.....
„Foarte multă mâncare se aruncă din asta care se face pentru noi la bucătărie. A fost un caz la noi că au pus zahăr în loc de sare și avea așa un gust. La noi orezul din borș este tot timpul crud. Garohul (n.a. mazărea), grecica este crudă. Grecica nu este spălată are murdărie prin ea”. (FG_Sud_2)

Într-o școală profesională, studenții au remarcat produse cu viermi, situație tolerată de administrație:

.....
„În varză am găsit viermi, au zis că nu-i nimic, e cu carne”. (FG_Centru_2).

În unele cazuri produsele utilizate în rațiunea studenților sunt cu termen expirat:

.....
„Anul trecut ne-au dat aripi la masă că nu am putut să punem... Doamne ferește miroseau de la ele, nu știi ce au făcut, cred că le-o lăsat până s-o ...”.
 (FG_Sud_2)

sau alterate:

.....
„La început de an cartofii sunt buni, la sfârșit de an sunt foarte răi. Eu la sfârșit de an nu-i curățam fiindcă îmi era greață”. (FG_Centru_2)

Sunt semnalate încălcări ale normelor sanitare și în privința veselei, care nu este spălată corespunzător:

.....
„Vesela nu prea o clătesc bine”. (FG_Sud_2)

În cantina unei școli profesionale nu se utilizează câni, motivul fiind furtul acestora. În locul cânilor, se folosesc borcane de utilitate specială, fiind o situație gravă și o încălcare a normelor cu referire la funcționarea cantinelor din subordinea școlilor profesionale.

„Ceaiul îl bem în bănci cu care se dă analiza. Căni nu avem. Au schimbat cănile pe băncuțe fiindcă cănile se fură”. (FG_Centru_2)

O problemă enunțată de studenți a fost componența meniului, care este aceeași în fiecare săptămână, lipsind diversitatea bucatelor, atât de necesară asigurării unei alimentații sănătoase a tinerilor.

„Ar fi bine să se schimbe meniul pentru că noi deja știm de exemplu că azi este luni și va fi un fel de mâncare, dar ar fi bine să se mai schimbe un pic meniul. Noi avem de luni până vineri mâncare diferită și săptămâna viitoare se repetă același meniu”. (FG_Centru_1)

În același timp, s-a propus ca în meniu să fie incluse mai mult produse din carne, în cantitate corespunzătoare pentru vârsta elevilor.

„Mai multă carne și mai gustoasă”. (FG_Centru_1)

„Cum poate să fie bună dacă în mâncare se pune numai apă, sare și cașă (n.a. terci). Carne poate să fie salafadă – care e tăiată în 3-4. Dacă e carne de pui – atunci numai oasele ni se dă”. (FG_Centru_2)

Fiind întrebați dacă au solicitat administrației să schimbe meniul, studenții au menționat că li s-a indicat că meniul este standard, respectându-se în acest caz *Regulamentul-tip cu privire la funcționarea cantinei pentru elevii instituției de învățământ secundar profesional*.

„Nu, pentru că este un meniu standard”. (FG_Centru_1)

În unele situații problematice cu referire la meniu și alimentație, anumite școli au instituit o relație de colaborare între studenți și administrație, situațiile dificile fiind rezolvate imediat.

„Dacă nu ne place ceva, atunci spunem la director și se ia în calcul. De exemplu dacă cartofii nu sunt curățiți, sau dacă mâncarea era crudă și noi am apelat la director și s-a rezolvat”. (FG_Centru_3)

În zilele de odihnă și, uneori, seara, ei se alimentează fie din mâncarea adusă de acasă, păstrată în noptiere,

„Mâncarea pe care ne-o trimit părinții ne ajunge pe 2-3 zile și o păstrăm în noptieră”. (FG_Centru_1)

fie din bucatele pregătite în bucătăria căminului, fie din produsele gata preparate, procurate de la magazin, doar că, în unele cazuri, această alimentație poate fi nesănătoasă.

„Procurăm macaroane Mivina, o franzelă, maionez, cîrnaț”. (FG_Centru_1)

În cazul școlilor profesionale susținute de CIDDC, studenții au apreciat aportul centrului în oferirea produselor alimentare sau a suportului pentru procurarea lor.

„Cu produse, noi dacă dorim, atunci spunem că avem nevoie de produse alimentare și ne dau bani și procurăm. În primul an a fost cu cec, dar acum nu mai este, facem un raport”. (FG_Centru_3)

Concluzii

Toți studenții sunt alimentați gratis la cantina școlii o dată pe zi.

Studenții sunt nemulțumiți de cantitatea și calitatea bucatelor pregătite la cantina școlii, în sensul că produsele pot fi vechi, cu termenul de utilizare depășit, pot fi alterate, iar meniul este unul și același pentru fiecare săptămână.

Condițiile de trai în cămine constituie un factor determinant în alegerea școlii profesionale, informație transmisă pe cale orală de către cei care o dețin și pe care o conștientizează mai târziu elevii. Dat fiind faptul că în școlile profesionale, în cele mai multe cazuri, învață copiii din familii mai puțin înstărite, condițiile de trai din cămine reprezintă un element discriminatoriu continuu pentru ei.

COMPARTIMENTUL IV.

ORGANIZAREA ȘI VALORIFICAREA TIMPULUI LIBER

4.1. ACTIVITĂȚI CULTURALE ORGANIZATE ÎN CADRUL ȘCOLII

Timput liber are un rol fundamental în dezvoltarea personalității tinerilor și este strâns corelat cu sistemul de valori al acestora. Datele studiului realizat scot în evidență faptul că studenții desfășoară mai puține activități culturale, în favoarea celor sportive. Acest lucru este determinat și de specificul implicării administrației în organizarea diverselor activități culturale în cadrul școlii și de monitorizarea acestora de către profesori, având în vedere că majoritatea covârșitoare a elevilor sunt veniți din spațiul rural. Activitățile extracurriculare de agrement, organizate gratuit pentru studenți, sunt extrem de puține și au doar caracter sportiv: competiții de fotbal, volei, baschet:

„După orele acestea noi facem activități extrașcolare, avem teren de fotbal. Avem profesor aparte care ne dictează, face competiții, la moment noi suntem în campionat iată etaj cu etaj jucăm...”. (FG_Centru_1)

„Ne ducem la antrenamente. Fetele: care fac cursuri care și cum. Băieții: secție sportivă este și în școală, ea este fără bani”. (FG_Centru_3)

„La noi sunt activități în școală dar pur și simplu sunt lenoși, la noi după ore sunt zile când de baschet când de volei asta este tot”. (FG_Sud_2)

Specificul acestor activități condiționează o implicare mai mare a băieților. Lipsa activităților de valorificare a timpului liber, specifice genului feminin, a cauzat o pasivitate excesivă și indiferență din partea acestora. Intervievatele afirmă că, după finisarea orelor, își petrec timpul liber în cămin, fiind implicate în activități de preparare a mâncării, încălzirea apei pentru baie și pregătirea lecțiilor pentru următoarea zi de studii.

„Învățăm, dormim apoi fugim repede la cămin ca să ocupăm loc la plită, ca să facem mâncare, repede facem mâncare și apoi mâncăm... Este rând la plită,

se mai sfădesc fetele ... noi nu avem grafic la bucătărie, cine vine primul acela pregătește mâncarea. Noi facem mâncare și apoi noi dăm voie la alții să facă mâncare și după asta punem apa la încălzit ca să ne spălăm și în timpul acesta ori facem curățenie în cameră ori lecțiile și ne spălăm și după asta lumina se stinge și ne culcăm”. (FG_Sud_2)

Studenții din or. Cupcini pot să-și petreacă timpul liber în sala sportivă, numai că timpul liber este prea puțin, căci au multe materii de pregătit pentru ore.

„Mai mult timp ne iau lecțiile pe acasă”. (FG_Nord_1)

Majoritatea fetelor care locuiesc în cămin afirmă că nu au timp pentru frecventarea diferitor cercuri culturale localizate în afara școlii, dat fiind condițiile precare de trai.

Mai rar, dar constant, studenții sunt implicați în organizarea diferitor evenimente și sărbători (sărbătorile de iarnă, ziua profesorului, 8 martie etc.).

„Se face decada limbii române, se fac diferite. Care vrea participă, noi nu suntem obligați”. (FG_Nord_1)

„Noi grupa noastră am făcut un concert pentru profesori la ziua pedagogului”. (FG_Centru_2)

Implicarea studenților în activitățile extracurriculare este diferită, în funcție de capacitățile intelectuale pe care le posedă.

O parte din studenți frecventează cursuri de limbă străină, amplasate în afara teritoriului școlii, iar alții preferă să petreacă timpul liber în plimbări prin centul orașului.

„Eu mă duc acasă și îmi pregătesc temele și apoi ies în oraș”. (FG_Centru_1)

„Nu avem timp pentru cercuri ... noi ne plimbăm în oraș”. (FG_Sud_2)

Datele studiului calitativ au scos în evidență următoarele preferințe ale studenților vis-a-vis de activitățile de valorificare a timpului liber în cadrul școlii profesionale: organizarea discotecilor, crearea diferitor cercuri muzicale, ieșiri în oraș.

„Ar fi bine să se organizeze mai multe ieșiri în oraș”.
(FG_Sud_2)

„Trenajor se poate de dus și de ocupat fizic foarte bine”. (FG_Nord_1)

„Ar fi bine să se organizeze o discotecă pentru noi”.
(FG_Nord_2)

Concluzii

Studenții desfășoară puține activități culturale și mai multe competiții sportive. Cel mai frecvent sunt organizate competiții de fotbal, volei, baschet, care implică într-o măsură mai mare băieții.

Lipsa activităților de valorificare eficientă a timpului liber, specifice pentru genul feminin, a cauzat o pasivitate excesivă și indiferență din partea acestora. În majoritatea cazurilor studentele preferă să petreacă timpul liber în cămin, acesta fiind destinat preparării bucatelor și pregătirii temelor pentru a doua zi de studii.

Mult timp este alocat de studenți în organizarea activităților zilnice, de exemplu: așteptarea rîndului pentru a pregăti bucatelor în bucătăriile din cămin. Condițiile de trai precare sunt un obstacol în organizarea adecvată a timpului liber de către studenți, ceea ce credem că nu este un lux, ci un drept fundamental al copiilor.

4.2. ODIHNA ȘI AGREMENTUL ÎN CĂMIN

Odihna în cămin se rezumă la frecventarea sălilor de odihnă, chiar dacă *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățămînt de stat* stipulează că una din atribuțiile pedagogului social este de a planifica și organiza, în comun cu consiliul locatarilor căminului, activități culturale, sportive și educative cu studenții. În fiecare cămin sunt săli de odihnă, dar nu sunt utilizate pe deplin de către studenți:

„La fiecare etaj este câte o sală de odihnă unde putem sta și putem să ne conectăm la prize, dar nu prea stăm acolo să ne odihnim”. (FG_Centru_1)

În aceste săli este instalat un televizor, la care studenții, fie că nu au ce privi, fie că în sala de odihnă este frig sau nu-l privesc, deoarece au calculatoare personale cu acces la internet:

„La noi este deschisă, dar este foarte frig și nu stă nimeni acolo”. (FG_Sud_2)

„Nu avem o sală, avem o sală cu TV, noi dacă avem calculatoare noi nu ne folosim de TV”.
(FG_Centru_3)

O excepție este o școală profesională din Sudul Moldovei, unde, odată cu schimbarea administrației școlii, a fost procurat un centru muzical și televizor cu plasmă și a fost instalat studenților în cămin. Ulterior, studenții singuri au adunat bani pentru a cumpăra o antenă parabolică.

„Și centru ne-au cumpărat și plasmă”. (FG_Sud_1)

Internetul, de obicei, nu este asigurat de către instituție, ci este plătit de către studenți.

„Noi avem internet al nostru”. (FG_Centru_3)

„Ar fi bine să ne ducem la calculatoare gratis, noi plătim pentru asta 5 lei ora. Avem internet și avem sală de computere, avem acces dar este cu plată”.
(FG_Nord_2)

În unele cămine, studenții au televizor în odăile de locuit.

.....

„Noi avem prize în cameră și avem și televizor și computere”. (FG_Sud_2)

Doar în cazul unei școli profesionale, studenții au menționat că în cămin funcționează o bibliotecă cu program de lucru până la ora 17.00, dar ei n-o frecventează, pentru că literatura este învechită.

.....

„Poți să te duci acolo până la ora 5, are cărți vechimi de acelea”. (FG_Nord_1)

Concluzii

Chiar dacă în fiecare cămin există săli de odihnă, acestea nu sunt utilizate de către studenți din diverse motive: temperatură scăzută, televizor defect și vechi, orar incomod, lipsa programelor televizate care i-ar interesa pe studenți.

Unii studenți dețin calculatoare personale și au acces la rețeaua internet, unde pot găsi emisiuni care-i interesează.

Biblioteca nu este o locație atractivă de petrecere a timpului liber pentru studenți, atât programul de lucru, cât și fondul de carte.

COMPARTIMENTUL V.

RELAȚIILE SOCIALE ALE
STUDENȚILOR

5.1. RELAȚIA STUDENT-PROFESOR

Un rol important în estimarea gradului de coeziune și integrare socială a tinerilor îl are analiza relațiilor sociale ale studenților. Deși majoritatea intervievaților afirmă că sunt în relații prietenoase cu profesorii, totuși datele studiului relevă faptul că relațiile dintre studenți și profesori sunt distante, uneori chiar destul de reci. Sunt destul de rare cazurile când studenții ajung să discute cu profesorii pe diverse teme ce țin de cămin (repartizarea în cameră, dispariția obiectelor personale din cameră, diferite conflicte între ei sau cu intendenta etc.).

Unii dintre studenți afirmă că, de multe ori, profesorii nu au un comportament decent, utilizând un limbaj contraindicat din punct de vedere didactic. Violența verbală înregistrată în cadrul studiului ia următoarele forme: insulte (jigniri, injurii, porecle), țipete, amenințări (intimidare). Agresiuni fizice contra studenților s-au depistat în câteva școli din zonele Centru și Nord, iar agresiunile verbale se întâlnesc aproape peste tot. Acest fapt demonstrează că profesorii habar n-au de etica profesională. Poate ar fi cazul să se organizeze seminare speciale pentru profesori și maiștri cu o astfel de tematică: *Etica profesională*.

„Sunt profesori printre profesori. Ar fi bine să fie oleacă mai amabili, se comportă cam dur, de la nimica toată se înervează. Ei vin din altă parte înervați și se descarcă pe noi toată furia și ne pun note care nu le merităm... Profesorul era așa un fel de polițist, iubea să ieie băieții peste picior ... Nu am încercat să aduc la cunoștință pentru că ne temem și de aceea nu spunem am lăsat lucrurile așa. Așa la noi ne temem să ne apărăm drepturile”. (FG_Centru_1)

„Eram cursul I pare că și la lecție era oleacă de gălăgie și profesoara ne-a numit noi, și iată așa. Da la noi un profesor, odată mai nu s-a bătut cu un elev, l-a numit, s-au bătut...”. (FG_Nord_1)

Pentru a evita conflictele de viitor cu profesorii, studenții preferă să nu aducă la cunoștința administrației școlii datele despre situațiile de agresiune contra lor.

„Nu am încercat pentru că ne temem și de aceea nu spunem am lăsat lucrurile așa”. (FG_Centru_1)

Acest fapt alimentează persistența fenomenului violenței pentru perioade nedeterminate de timp, provocând efecte psiho-sociale negative asupra psihicului și dezvoltării personalității tânărului. Cutremurător este cazul identificat în zona Centru, când un profesor a agresat verbal, psihologic și fizic un student de la școala profesională, acesta fiind transportat la spitalul din oraș cu serioase traume fizice. În scurt timp după acest caz, administrația școlii l-a concediat. Profesorul în cauză a activat un timp îndelungat în școală, recurgând la metode agresive de predare și insuflând frica în studenți.

Concluzii

Relațiile dintre studenți și profesori sunt distante. Foarte rar, studenți ajung să discute cu profesorii pe teme ce țin de cămin (repartizarea în cameră, dispariția obiectelor personale din cameră, diferitele conflicte ș.a.), probleme personale etc. Această stare a lucrurilor se datorează comportamentului inadecvat al unor profesori.

În majoritatea școlilor, violența verbală este frecvent întâlnită la profesori în timpul orelor de studii. Cele mai frecvente forme atestate sunt: insultele, țipetele, intimidările. Studiul scoate în evidență și prezenta agresiunilor fizice sub formă de bătăi.

Rareori, studenții ajung să aducă la cunoștința administrației cazurile de violență, din frică pentru reușita academică. Acest fapt contribuie ca fenomenul violenței să persiste perioade nedeterminate de timp, provocând efecte psiho-sociale negative asupra psihicului și dezvoltării personalității tânărului.

5.2. RELAȚIILE DINTRE ADMINISTRAȚIA CĂMINULUI ȘI STUDENȚII

Siguranța elevilor în cămin, conform *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*, este asigurată de intendent, pedagog (numit de studenți educator), portar, uneori implicându-se și polițistul.

„Este o persoană de serviciu care stă noaptea cu noi în afară de intendent”. (FG_Centru_1)

„La noi este un profesor care stă până la 18.00 și apoi se schimbă și stă altă persoană și apoi este un polițist și noi ne adresăm la el”. (FG_Centru_3)

Studenții apelează la serviciile pedagogului numai în cazuri extreme:

„Este o persoană care supraveghează pe timp de noapte, dar nu prea ne adresăm la ea, doar în cazuri urgente sau excepționale”. (FG_Centru_1)

Unii dintre studenți au menționat că personalul responsabil de starea în cămin este indiferent față de problemele cu care se confruntă locatarii acestuia.

„Nu prea se interesează la noi de ceea ce este în cămin”. (FG_Centru_3)

„Eu am fost la vahtă și am spus, dar nu s-a rezolvat. Sau când este gălăgie mare și vahta (n.a. recepția) chiar de aude, dar nu se implică deloc”, „se fură lucruri din cameră și noi le spunem, dar ea (n.a. administratorul) spune că nu știe că nu am văzut nimic...”. (FG_Sud_2)

Relațiile dintre educatori și studenți pot fi tensionate sau prietenoase. Studenții au indicat că solicită ca educatorii să discute cu ei pe diverse teme referitoare la viața lor în cămin.

„Cu educatoarea tot nu prea că țipă de fiecare dată ... Avem educatoare foarte bună la noi la băieți noi ne împăcăm bine cu ea”. (FG_Sud_2)

Concluzii

Relațiile dintre educatori și studenți sunt atât prietenoase, cât și tensionate, în funcție de competența cadrelor angajate.

Studenții solicită o colaborare și un interes mai mare al cadrelor didactice și al educatorilor față de viața lor în cămine și, în general, în cadrul școlii.

5.3. INTERRELAȚIONAREA CU SEMENII

Marea majoritate a intervievaților afirmă că relațiile dintre ei și colegii lor sunt bune sau satisfăcătoare, însă datele studiului scot în evidență faptul că studenții din diferiți ani de studii interrelaționează doar la necesitate, ceea ce determină constituirea unor relații distante și rezervate.

.....

„În anii precedenți când am fost în anul 1 se cunoștea diferența dintre elevii din anul 1 și cei din anul 2 și 3, păi erau cu nasul pe sus. Ei se considerau mai mari și comportamentul era altul. Vorbe și comportament”. (FG_Sud_2)

De multe ori, acest gen de atitudini cauzează provocarea și dezvoltarea unor relații de tip conflictual. Frecvent sunt întâlnite agresiunile fizice sub formă de bătaie, agresiuni verbale și psihologice. Îngrijorător este faptul că violența fizică este înregistrată și printre băieți, și printre fete, atât în cadrul școlii, cât și în afara acesteia. Practic, în toate cazurile motivul de bază al agresiunilor fizice este excesul de băuturi alcoolice.

.....

„Am avut caz când am ajuns la bătaie cu elevi din grupuri mai mici. De la vorbe urâte pornește, că nu vor să asculte. De exemplu cursul I nu vrea să facă ordine. Eu când eram cursul I făceam, el de ce nu vrea să facă. Noi nu am fost bătuți fiindcă înțelegeam de odată că trebuie să facem curățenie. Nu toți vor să înțeleagă că trebuie să facă deserviciu. Nu a fost strașnic, oleacă de înviore erau bătăile celea... Și fetele s-au bătut între ele. Fie din cauza la vre-un băiat, fie din cauza că în cămin ceva nu a făcut cum trebuia... Și anul trecut s-au bătut băieți și fete, și anul acesta”. (FG_Centru_2)

Un alt fenomen întâlnit la elevii din anii mai mari este „influența de putere” („dedovșcina”). Aceasta se regăsește atât în atitudine, cât și în comportament sau acțiune, cauzând diverse conflicte între studenți. Tinerii afirmă că, în primii ani de studii, sunt discriminați și adesea obligați să realizeze diverse munci umilitoare, în favoarea studenților din anii mai mari. Unii sunt obligați să

spele ciorapii studenților din anii mai mari, să meargă la magazin și să procure țigări etc. Cu părere de rău, nu în toate cazurile, profesorii, cărora studenții din primii ani de studii li se adresează după ajutor, iau măsuri de penalizare și de soluționare a problemelor. Deseori, studenții sunt lăsați să-și rezolve singuri problema lor. Acest fapt face ca fenomenul „influenței de putere” să se înrădăcineze și să persiste în timp, determinând încălcarea drepturilor studenților.

.....

„În anii precedenți când am fost în anul I se cunoștea diferența dintre elevii din anul I și cei din anul II și III, păi erau cu nasul pe sus. Ei se considerau mai mari și comportamentul lor era altul”. (FG_Sud_2)

„Băieții: A fost așa un caz că m-a sculat la o bucată de noapte și hai adumi țigări. A fost unul din anii mai mari. Punea să spele ciorapii, etc. Dar l-a dat afară. Fetele: la noi de la prize se începe. Ele sunt mai mari și ne scot telefonul de la încărcat și își permite să îl pună pe al ei și noi de la anul I trebuie să așteptăm. Profesorii ne spun să ne înțelegem cumva și noi așteptăm. Ei nu prea se implică”. (FG_Centru_3)

Concluzii

Relațiile cu semenii sunt și ele rezervate și distante, dat fiind multitudinea problemelor și conflictelor sociale nesoluționate. Frecvent sunt întâlnite agresiunile fizice sub formă de bătaie, agresiuni verbale și psihologice. Practic, în toate cazurile, motivul de bază al agresiunilor fizice este excesul de băuturi alcoolice.

Mai rar întâlnit este fenomenul „influenței de putere”. Acesta face ca studenții din anii mai mici să fie discriminați și adesea obligați să realizeze diverse munci umilitoare în favoarea studenților din anii mai mari. Indiferența profesorilor determină înrădăcinarea acestui fenomen și încălcarea continuă a drepturilor studenților.

5.4. COMPORTAMENTE DEVIANTE ALE STUDENȚILOR

Rezultatele studiului atestă o respectare parțială a Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat. În căminele de băieți se întâmplă să apară conflicte violente cu participarea persoanelor străine.

„Au fost cazuri când erau persoane străine în cămin și polițistul când întreba ce caută acolo, putea să se ia la bătaie”. (FG_Centru_3)

„Da, au fost, la noi se bat afară și apoi intră în cămin”. (FG_Sud_2)

În interiorul unor cămine studenții fumează și utilizează băuturi alcoolice:

„Băieții cam la noi vin și fumează ... iaca aseară la noi pe etaj vin și fumează și le-am zis... Dar și fete sunt care fumează... Băuturi spirtoase poate să aducă, dar dacă este liniște, atunci nu se află”. (FG_Sud_2)

În momentul în care administrația află despre aceste fapte, sunt demarate verificări prin odăi:

„Nu s-a depistat, dar când s-a schimbat educatorul venea și verifica în fiecare cameră...”. (FG_Sud_2)

În același timp, studenții au indicat că în cămine se comit furturi ale lucrurilor personale.

„Se fură lucruri din cameră... La noi după o vacanță nu țin minte care s-au furat tare multe lucruri de pe etajul 2, de Paște, geluri, mățuri tot ... din foarte multe camere. Tot ce am lăsat prin camere au furat, chiar și lenjeria care era prin camere au furat-o”. (FG_Sud_2)

Locatarii căminelor acuză de furt, în unele situații, chiar personalul căminului.

„La noi a fost așa situație că am auzit că se fură bani și am lăsat special 20 lei pe masă și când am venit nu mai erau banii și eu îi spun, dar ea îmi spune că nu a avut cine să ia banii”; „Iată la noi un băiat avea o scurtă de piele și a lăsat-o în cameră și era cald afară și când a ieșit afară și-a dat seama că nu era așa de cald și când s-a întors înapoi o vede pe intendenta noastră cu scurta de piele în mână și el o întreabă: dar unde duceți scurta? Nu că eu am vrut să ți-o pun ca să nu o fure cineva. Dar el a răspuns așa de interesant: dar cine să mi-o fure din cămin. S-a prins intendenta. Parfumuri și tot... s-a furat. De față cu noi a furat un telefon”. (FG_Sud_2)

„Dacă te duci sâmbăta acasă, când vii luni multe lucruri nu le mai găsești”. (FG_Centru_2)

În această situație studenții nu lasă cheia la recepție, chiar dacă sunt ofențați și amenințați de către administrație pentru acest fapt.

„Când nu le lăsam intendenta ne amenința să lăsăm cheile că ne dă afară din cămin”. (FG_Sud_2)

Așadar, datele atestă că securitatea lucrurilor personale în cămine nu poate fi asigurată, în plus, la noptiere nu se pot instala lacăte, deoarece unele cămine au fost dotate cu mobilier nou.

Studenții au semnalat și situații de-a dreptul ieșite din comun: în unele cămine se fură și mobilierul din odăi, iar studenții sunt impuși să cumpere mobilierul furat.

„La noi tot s-a furat scaunele și ne-a pus să cumpărăm”. (FG_Sud_2)

Se întâmplă în cămine, din diverse cauze, și situații alarmante, cum ar fi cele de autoagresiune manifestate prin tăiere a venelor.

.....
„Da, a fost așa situație, s-a tăiat venele o fată avea vreo 16 sau 17 ani ... și la noi una s-o tăiat venele ... noi în situația dată am anunțat paznicul”.
(FG_Nord_2)

În concluzie, studenții au conchis că, în perioada depunerii actelor, li se promet condiții de trai normale, însă acestea, pe parcursul studiilor, nu corespund cu realitatea. Ei au menționat că dacă li s-ar arăta condițiile de trai la începutul anului sau la depunerea actelor, atunci mulți absolvenți n-ar mai opta pentru școala profesională dată.

.....
„Principalul că atunci când vii și dai documentele ne promite că o să avem cămin, condiții, baie. Căminul nu ți se arată până în prima zi de școală. Atunci nu mai ai ce face”. (FG_Centru_2)

Concluzii

Comportamentele antisociale din cămine vizează fumatul, consumul de alcool, bătăile, furturile de lucruri personale, intratul pe geamuri, cazuri de sinucidere.

Elevii sunt preocupați de incidența furturilor în cămin. Gravă este situația în care în furturi sunt implicați colaboratori ai căminelor, ceea ce subestimează încrederea studenților în administrația instituției, situație care necesită o intervenție.

CONCLUZII GENERALE

- Calitatea procesului de instruire, parteneriatele stabilite între școala profesională și mediul economic, condițiile de trai reprezintă factori motivaționali în alegerea unei școli profesionale.
- Statul asigură parțial școlile profesionale cu materiale metodico-didactice, ceea ce diminuează procesul de instruire și calitatea pregătirii specialiștilor. Aceste sarcini sunt preluate atât de către studenți și familiile acestora, care, nu în toate cazurile, pot suporta aceste cheltuieli, fapt ce contravine regulamentelor în vigoare, cât și de sectorul asociativ, care oferă suport material, didactic, psihologic și informațional.
- Studiul adevărește faptul că majoritatea tinerilor nu-și cunosc drepturile în calitate de studenți ai școlilor profesionale, ceea ce facilitează promovarea practicilor ilicite de către administrația instituțiilor. În rezultat, se creează un cerc vicios: studenții școlilor profesionale provin, în majoritate, din familii neînștărite și sărace, veniturile modeste ale studenților și ale familiilor lor nu pot acoperi cheltuielile pentru procurarea materialelor didactice necesare pentru studii, iar acest fapt diminuează nivelul de realizare a activităților practice și formarea competențelor profesionale. Familiarizarea studenților cu drepturile și responsabilitățile lor, precum și cu programul de studii ar facilita înțelegerea de către studenți a diverselor aspecte ale procesului de instruire și ar consolida relațiile de colaborare cu profesorii și administrația școlilor.
- Unul dintre cele mai problematice aspecte ale procesului de studii se referă la organizarea stagiilor de practică, responsabilitate care revine, în majoritatea cazurilor, înșiși studenților, ceea ce contravine reglementărilor normative. În același timp, se atestă necunoașterea prevederilor cu referire la remunerarea muncii prestate de studenți în perioada practicii.
- Situația creată discreditează șansele de afirmare a tinerilor în calitate de specialiști și creează o discrepanță între necesitățile pieței muncii și posibilitățile precare ale instituțiilor profesionale de a pregăti specialiști, din cauza insuficienței de materiale didactice actualizate, neaplicării strategiilor didactice moderne, lipsei tehnicii performante, dificultăților de organizare a stagiilor de practică etc.
- Datele studiului denotă unele practici negative în comunicarea didactică a profesorilor, maiștrilor în relațiile cu studenții, încălcându-se astfel etica profesională.
- În majoritatea școlilor selectate pentru realizarea studiului se practică, în calitate de sancțiune a studenților, privarea de bursă sau de o parte a acesteia, ceea ce contravine regulamentelor. Alocarea bursei de realizare cu scoul acoperirii necesităților de bază ale studenților. În contextul unei reduceri sau privării de bursă se diminuează șansele ca studentul să suporte toate cheltuielile, fiind "victima" lanțului vicios descris anterior.
- Studiul atestă prezența actelor de corupere a profesorilor de către studenți în diverse scopuri: obținerea sau majorarea notelor, nepenalizarea prin privarea de bursă, obținerea unui loc de trai sau a unui loc mai bun în cămin (în special, de către studenții care au fost privați de acest drept). Actele de corupție se regăsesc și în cadrul căminelor: mituirea portarului pentru a favoriza accesul persoanelor străine în cămin sau chiar a locatarilor după orele de închidere a căminului, mituirea administratorilor etc.

- Regimul de funcționare a căminelor școlilor profesionale este în contradicție cu *Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat*, acesta variind de la o școală la alta, de la un an la altul, cauzând, în acest fel, nemulțumirea studenților și favorizând actele de corupție. O altă încălcare a prezentului regulament se referă la interdicția de a permite accesul vizitatorilor în cămine, cu excepția rudelor.
- Starea odăilor de locuit din căminele școlilor profesionale necesită o intervenție prin repararea capitală sau cosmetică. Repararea acestora a devenit o sarcină a studenților, impusă în mare parte, fapt care contravine regulamentului sus-numit. Studenții care nu realizează această sarcină sunt penalizați nejustificat, în special, absolvenții. În unele cazuri, studenții sunt implicați și în repararea locurilor de utilitate publică din cămin, colectându-se bani pentru aceste lucrări, fapt ce reprezintă o încălcare evidentă a regulamentului.
- Studiul realizat relevă o insuficiență respectare a *Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat* de către administrația școlilor profesionale, în gestiunea cărora sunt căminele studențești, în ce privește dotarea odăilor cu mobilier, studenții fiind puși în situația de a procura sau de a aduce obiecte de acasă. În același timp, mobilierul prezent este, în mare parte, învechit și nefuncțional. Cu toate că regulamentul nu stabilește obligativitatea dotării odăilor cu dulapuri de bucătărie, considerăm necesară reexaminarea acestei prevederi a regulamentului sus-numit, din necesități stringente, deoarece studenții păstrează hainele și alimentele în același spațiu, ceea ce este o practică antisănită.
- Condițiile de trai ale studenților din cămine sunt incompatibile cu normele de conviețuire din perioada contemporană: lipsa prizelor în odăi, deconectarea energiei electrice în odăi pe timp de noapte, lipsa apei calde, supraaglomerarea camerelor de locuit, insuficiența numărului de WC, conectarea întârziată a energiei termice, lipsa lavarelor separate de WC-uri, plasarea WC-urilor în afara clădirii, temperaturi scăzute în odaie în perioada rece a anului și, totodată, interzicerea utilizării încălzitoarelor, lipsa intimității și a siguranței lucrurilor personale, lipsa sau utilizarea nerațională a TV-urilor în cămin, lipsa bucătăriilor sau prezența lor într-un număr insuficient în raport cu numărul de studenți cazați etc.
- Căminele școlilor profesionale n-au fost dotate cu toate cele necesare pentru un trai decent al studenților și pregătirea temelor de studiat, așa cum prevede regulamentul sus-numit, atestându-se lipsa sălilor de calculatoare și a spălătoriilor.
- Alimentația studenților în cantinele școlilor reprezintă un alt domeniu problematic din cauza: cantității insuficiente de bucate, în special, pentru băieți; meniului standard, care conține permanent aceleași feluri de bucate; calității reduse a produselor alimentare (cu termen expirat sau chiar alterate, nepregătirea în conformitate cu cerințele necesare); lipsei veselei adecvate în cantine, utilizarea veselei nespălate ș.a.
- Suplimentar, studenții au posibilitatea de a se alimenta în cămin, dar, în această privință, se atestă diverse situații problematice: lipsa bucătăriilor cauzează utilizarea neadecvată a fierbătorului în prepararea unor bucate; program redus de funcționare a bucătăriilor; alimentarea cu produse fast food sau cu produse aduse de acasă, gata preparate; păstrarea mâncării în condiții antisănitare (în noptiere, la geam sau balcoane) și, mai puțin, în frigider; lipsa frigiderelor în odăi sau în cămin etc.
- Din cauza faptului că majoritatea căminelor nu sunt dotate cu uscătorii și mașini de spălat, studenții duc un mod de viață nesănătos: spălatul hainelor o singură dată pe săptămână, acasă; uscarea hainelor la geamuri, ceea ce pune în pericol viața și sănătatea studenților ș.a. De aici necesitatea amenajării unor spații corespunzătoare.

- Studiul atestă prezența comportamentelor antisociale și conflictuale, printre care: încălcări ale ordinii interne din cămine prin: consum de alcool, fumat, furturi; violență verbală, fizică și psihologică, manifestate atât de către studenți, cât și de către profesori, și funcționari ai căminelor; acte de autoagresiune (tentative de suicid).
- Un alt fenomen atestat este „influența de putere” aplicată de studenților din anii mai mari asupra celor din anii mai mici, forțându-i să le facă servicii umilitoare: spălatul ciorapilor, procurarea diverselor bunuri de la magazine etc., ceea ce determină încălcarea drepturilor studenților și promovarea unui mediu discriminatoriu.
- Relațiile dintre studenți, profesori și administrația căminelor sunt distante, reci, elevii rareori apelând la ajutorul profesorilor și a membrilor direcției în scopul rezolvării problemelor apărute.
- Majoritatea studenților își petrec timpul liber în cadrul școlii, frecventând cercurile sportive, preponderent fiind antrenați băieții. Activitățile culturale sunt organizate de regulă cu ocazia sărbătorilor, inclusiv a celor profesionale, dar numărul acestora este foarte redus în raport cu solicitările tinerilor. Deși în cămine este postul de pedagog social, care are în responsabilitate și organizarea activităților de valorificare a timpului liber, studiul atestă o implicare minimă a acestuia în astfel de activități.

RECOMANDĂRI

1. Procesul de instruire

1.1. Școală profesională

- Informarea continuă a elevilor din ciclul gimnazial cu privire la structura, conținutul programului de studii și avantajele studiilor la școala profesională.
- Crearea unui secții/departament axat pe orientarea profesională în vederea informării elevilor și atragerii la studii în cadrul școlii profesionale.
- Diversificarea spectrului de activități extracurriculare desfășurate în cadrul școlilor profesionale în acord cu necesitățile studenților în vederea unei implicări active a acestora.
- Încurajarea vieții economico-active a tinerilor prin încadrarea în câmpul muncii după finisarea orelor de studii, ceea ce va contribui la consolidarea cunoștințelor teoretice și îmbinarea lor cu deprinderile practice, la îmbunătățirea situației economice a studenților, la creșterea nivelului de satisfacție a acestora în timpul studiilor și de la profesia însușită. Acest obiectiv poate fi atins prin abordarea unei politici economice active și prin colaborarea administrației școlii cu diverse întreprinderi din localitate.
- Respectarea normelor legale privind oferirea bursei studentești. Bursa nu ar trebui să reprezinte un mijloc de sancționare a studenților pentru reușită scăzută sau comportament deviant.
- Organizarea seminarelor instructiv-informaționale de către diriginți în cadrul orelor educative cu tematică ce se referă la fenomenele violenței și toleranței, conform ordinului nr. 77 din 22 februarie 2013 a ME, cu referire la procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului. Aceasta va contribui la cunoașterea și aplicarea modalităților de protecție a drepturilor tinerilor, la construirea unor relații empatică și de bună înțelegere între studenți. De asemenea, ar trebuie să existe patformă de discuții unde studenții ar putea aborda diverse probleme, inclusiv cele referitoare la violență, acestea fiind realizate nu doar în vederea obținerii unor în formații generale dar și pentru identificarea actorilor și căilor de soluționare.
- Implicarea mai activă a profesorilor în discutarea și soluționarea problemelor ce țin de studii și cămin, fapt ce va contribui la creșterea gradului de încredere a studenților față de profesori și va determina instituirea unor relații deschise și democratice atât între elev-profesori, cât și între elev-elev.
- Crearea mecanismelor necesare (consiliu studentesc, boxe de opinie, regulament de funcționare etc.) în vederea stabilirii unei legături dintre studenți și managerii școlilor profesionale, care ar facilita consultarea studenților în luarea deciziilor care îi afectează în mod nemijlocit. Este necesară instruirea studenților membri ai consiliului pentru o activitate eficientă în cadrul acestuia.
- Crearea unor centre culturale în cadrul școlilor profesionale, în care studenții vor avea posibilitatea să-și valorifice rentabil timpul liber, ceea ce va determina creșterea gradului de integrare și implicare social-culturală atât a băieților, cât și a fetelor.
- Implicarea activă a studenților din diferiți ani de studii în organizarea diverselor activități practice care vor facilita creșterea gradului de interrelaționare și integrare școlară a acestora.
- Identificarea și penalizarea cazurilor de corupție în școlile profesionale.

1.2. Ministere de resort

- Elaborarea unei strategii intersectoriale la nivel național, cu implicarea factorilor de decizie din ministere și departamente, instituții de învățământ și societatea civilă, care ar stabili priorități și direcții rentabile în dezvoltarea învățământului mediu de specialitate în condițiile actuale.
- Îmbunătățirea condițiilor de instruire în școlile profesionale (starea clădirilor, atelierelor de producție) prin finanțări din bugetul de stat, bugetul local și proiecte.
- Elaborarea unui mecanism de asigurare a elevilor școlilor profesionale cu materiale didactice necesare instruirii prin dotarea bibliotecilor cu suficientă literatură de specialitate, manuale și suporturi didactice necesare realizării curriculumului școlar la nivel teoretic și practic, astfel eliminându-se implicarea financiară a elevilor, în special în cazul studenților din familii cu o situație economică precară.
- Monitorizarea continuă a programelor de studii în vederea pregătirii unor specialiști competitivi pe piața muncii.
- Implementarea programelor de profesionalizare a cadrelor didactice care activează în școlilor profesionale, în scopul dezvoltării competențelor didactice ale acestora.
- Monitorizarea respectării de către administrația școlii profesionale a legislației privind organizarea și gestionarea practicii de specialitate.
- Revederea cuantumului bursei care să permită acoperirea necesităților studenților.
- Monitorizarea activităților de colectare a taxelor în fondul clasei și în fondul școlii, urmărind respectarea normelor prevăzute de documentele de constituire a respectivelor fonduri.
- Adoptarea unor măsuri de control privind eliminarea cazurilor de corupție din școlile profesionale.
- Desfășurarea campaniilor de promovare a școlilor profesionale și a beneficiilor pe care le oferă studiile de acest nivel.
- Diseminarea informațiilor privind profesiile care pot fi obținute prin studiul în învățământul mediu de specialitate în toate școlile profesionale din Republica Moldova.

2. Condițiile de trai a studenților în cămine

2.1. Școală profesională:

- Revederea regulamentului de ordine internă a căminelor școlilor profesionale și discutarea cu studenții varianta lui finală.
- Monitorizarea procesului de alimentare a studenților în cantinele școlilor profesionale și asigurarea condițiilor necesare pentru pregătirea bucatelor în căminele studențești.
- Asigurarea securității lucrurilor personale ale studenților.
- Antrenarea personalului școlilor în igienizarea locurilor obștești din cămine, mai ales în cazul WC-urilor.
- Reexaminarea regimului de vizite în cămine pentru a nu transforma căminul școlii profesionale în cazarmă.
- Desfășurarea de către pedagogii sociali din cămine a unor activități culturale, dezbateri, mese rotunde și seminare pe teme actuale, de interes comun al studenților, creându-se astfel un parteneriat viabil și eficient dintre studenți și educatori.
- Menținerea căminelor în stare funcțională, asigurându-se condiții de trai civilizate.

2.2. Ministere de resort:

- Oferirea suportului financiar școlilor profesionale pentru crearea unor condiții de trai civilizate prin: repararea căminelor studențești, montarea de ferestre și uși noi, repararea pereților și podelelor, schimbarea acoperișurilor vechi, asigurarea permanentă a căminelor cu energie electrică (și pe timp de noapte); dotarea odăilor cu prize sau montarea lor în locurile speciale și într-un număr suficient; dotarea căminelor cu mobilier nou și confortabil, într-un număr suficient și pentru fiecare destinație (dulapuri pentru haine și dulapuri de bucătărie); dotarea bucătăriilor cu tehnică corespunzătoare; utilizarea unei săli de calculatoare în cămin, cu acces gratuit la internet; dotarea sălilor de odihnă cu televizoare conectate la o rețea de televiziune și cu mobilier corespunzător.
- Îmbunătățirea condițiilor de trai a studenților din școlile profesionale ar reprezenta un factor motivațional pentru tineri de a-și face studiile la astfel de școli.

În vederea dezvoltării și îmbogățirii datelor referitoare la situația studenților din școlile profesionale și a necesităților de bază ale acestora, se propune realizarea studiilor calitative care să cuprindă interviuri cu profesorii și administrația școlii.

ANEXE

GHID DE MODERARE

Etapă	Tehnică
Introducere	<ul style="list-style-type: none"> ● Prezentarea moderatorului și a asistentului; ● Prezentarea scopului cercetării; ● Încurajarea participanților de a participa, de a fi activi (nu sunt răspunsuri „greșite” sau „corecte”); ● Prezentarea fiecărui participant: nume, clasa, ce specialitate și-a ales, de ce?
Generalități	<ul style="list-style-type: none"> ● De ce ați ales să învățați la o școală profesională ? În ce măsură vă place să învățați la ȘP? A cui a fost inițiativa de a face studiile aici? Ce vă place aici la școală? <i>Moderator dezvoltăți!</i> Dar ce nu vă place? <i>Moderator dezvoltăți!</i>
Studii	<ul style="list-style-type: none"> ● Sunteți mulțumiți de condițiile din școală (orar, tipurile de activități, clădire, materialele oferite pentru lecțiile practice etc.)? Aveți tot necesarul pentru ore asigurat în școală? Dacă nu, cum faceți rost de ele? Cât de mult se implică părinții/alte persoane/instituții (<i>de indicat care anume?</i>) în a vă asigura cu cele necesare? ● Alte probleme identificate: desfășurarea stagiilor, repartizarea elevilor la practică, cine realizează, cum are loc repartizarea, ce probleme apar? ● În procesul de studii, s-a întâmplat să achitați anumite taxe? Pentru ce anume? (<i>de testat dacă pentru profesori/note/examen trebuie să plătească, fondul clasei sau al școlii, pentru materiale didactice, pentru repararea sălilor de clasă sau a altor săli din școală</i>) Cine va spus că ar trebui de achitat? (<i>de testat dacă dirigintele sau alți profesori sunt implicați în acest fapt</i>) În colectarea și în repartizarea/gestionarea banilor sunt implicați și elevii? Cum sunt implicați? Descrieți, vă rog!
Venit și bursă	<ul style="list-style-type: none"> ● Care sunt sursele financiare din care vă întrețineți? Cine vă ajută? Ați încercat vreodată să vă încadrați în munci ce țin de profesie pentru a avea un venit suplimentar? În ce măsură v-a plăcut? Cum ați cheltuit banii câștigați? ● Care studenți pot beneficia de burse? Care sunt criteriile de repartizare a burselor? Care este mărimea bursei? În ce măsură ea vă mulțumește? Ce reușiți să procurați având așa mărime a bursei? Sunt sau au fost situații când ați procurat din bursă materialele necesare pentru lecții? Ce anume? Cine este cel care decide repartizarea bursei pentru materialele necesare? Cât de des se întâmplă acest lucru? Care ar trebui să fie mărimea bursei pentru a-ți acoperi toate cheltuielile? În mediu, cât cheltuiți pentru procurarea de materiale necesare?

ANEXE

Etape	Tehnică
Cămin	<ul style="list-style-type: none"> ● Școala voastră dispune de cămin? <i>Dacă nu, unde locuiți? Cât de ușor vă găsiți gazdă?</i> ● Care sunt criteriile de repartizare a căminului? Toți doritorii pot obține cămin? Orfanii au aceleași drepturi la cazare în cămin? Sunt cazuri când studenții, chiar dacă pot obține cămin, renunță la cămin? De ce anume se întâmplă acest lucru? ● În cămin aveți acces tot anul de studii? Dar sâmbăta și duminica? <i>De dezvoltat dacă se întâmplă cazuri când nu li se permite să stea în cămin în week end.</i> Ce se întâmplă pe timp de vară cu studenții? Dar cu cei orfani? ● Cine face reparație în cămin? Pentru reparația căminului achitați anumite taxe? Studenții sunt incluși în echipele de reparație? Care sunt condițiile de a fi inclus în aceste liste? Sunt remunerați pentru munca efectuată? Care sunt avantajele de a fi inclus în aceste liste? ● Când sunteți cazați în cămin, faceți reparație în odaie? Sunteți obligați sau nu? Cine ar trebui să facă reparație? Cât cheltuiți pentru reparație? ● Dacă aveți cămin, ce vă mulțumește? Care este plata lună/anuală pentru cămin? Este scump sau ieftin pentru condițiile care sunt? Atunci când vă cazați, care este starea odăii (reparată sau nu)? Faceți cheltuieli pentru amenajarea/repararea odăii? Cât cheltuiți? Ce lucrări faceți din banii personali? Este un lucru benevol sau impus? De cine impus? Ce se întâmplă dacă nu doriți să faceți reparație/amenajarea odăii? Cine vă ajută la reparație? ● În cămin aveți apă rece și caldă, electricitate, gaze? Sunt situații când se fac întreruperi de curent, apă, gaze? Pe ce motive? Cât de des se întâmplă acest lucru? Ați încercat să discutați cu administrația? Cum s-a soluționat problema? ● Care sunt condițiile de locuit? Descrieți ce aveți într-o odaie (pat, noptiere, dulap, scaune, masă, plapumă, pernă, saltea, lenjerie de pat, prize etc.)? Sunt ele ca număr suficiente pentru fiecare locatar al odăii? Dacă nu, de unde faceți rost? Dacă nu aveți noptieră sau dulap personal, cum vă protejați lucrurile? <i>De dezvoltat: acces comun sau personal la mobilierul comun!</i> Care este starea mobilierului din odaie (cât de uzate sunt ele, mai pot fi folosite)? Dacă se defectează, cum rezolvați problema? La cine vă adresați? Cât de des administrația se interesează de repararea mobilierului? ● Oaspeții au acces în cămin? Există vreun grafic? Ce părere aveți despre el? ● În odaie/cămin aveți un loc doar al Dvs. unde să vă simțiți în siguranță/loc personal unde numeni nu are acces? Dacă nu, aveți nevoie de spațiu privat?

ANEXE

Etapă	Tehnică
<p>Cămin</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Unde, de obicei, vă pregătiți mâncarea? Care sunt condițiile din bucătărie? Câte bucătărie aveți: pe fiecare etaj sau una în cămin? Reușiți să preparați bucatele? Unde de obicei păstrați alimentele? <i>De întrebare dacă au dulap special pentru alimente!</i> Aveți frigider? Este din cămin sau propriu? <i>Dacă nu au, de ce (nu le permite administrația, trebuie să plătească pentru electricitatea consumată etc.)?</i> Cât de des se face curat în bucătărie? Cine? Aveți posibilitate să vă folosiți de încălzitoare pe perioada rece, fierbător etc? ● În cămin aveți baie/duș, WC, lavuar? Care este starea lor? Când s-au reparat ultima dată? Ce necesită în continuare reparații? ● Cât de des faceți baie timp de o săptămână? <i>Cât de des vi se permite?</i> Dar, în restul zilelor, unde vă faceți toaleta zilnică? ● Cât de des vă spălați hainele? Unde (în cămin sau acasă)? În cămin aveți o mașină de spălat, loc amenajat de uscat rufele? Cât de necesare sunt pentru voi? ● În cămin aveți pedagog social/profesor care să vă supravegheze? În ce relație sunteți cu el? Cât de des apelați la el? Dacă pe timp de noapte se întâmplă ceva, la cine apelați? ● Unde de obicei vă alimentați? În școală este cantină? Este gratuită sau nu? De câte ori pe zi? Sunt hrăniți toți elevii? Care este calitatea alimentelor? Ce, de obicei, vi se prepară? Este de ajuns cantitatea dată? Situațiile în care apar anumite probleme în privința calității alimentelor, ce puteți face, la cine vă adresați? Cum se soluționează problema? cine vă mai ajută cu produse alimentare (prăinții, centrul etc)? ● În situația în care o persoană se simte rău, la cine vă adresați? Ce se întâmplă în aceste cazuri?
<p>Relații</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Ce faceți în timpul liber, după ore? Ce activități culturale se organizează în ȘP pentru voi? Cât de des? Cine de obicei le organizează? Vă implicați în organizare și desfășurare? Ce ați mai dori să se desfășoare? ● Care sunt relațiile dintre elevii și profesorii din ȘP? Dar dintre elevi și elevi? Care sunt relațiile cu elevii din clasele mai mari? <i>De dezvoltat dedovșcina!</i> Dar între locatarii din cămin? Se întâmplă să aveți neînțelegeri? Ce fel? Cât de des? Ce le cauzează? Cum se soluționează? <i>De dezvoltat pentru fiecare categorie de conflicte!</i> ● Au fost situații când în ȘP sau în cămin conflictele au evoluat până la bătăi, agresivitate? Povestiți-ne!
<p>Încheiere</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Cum ar trebuie să fie în viziunea voastră o ȘP? Dacă ați fi director, ce ați face pentru elevi ca să le placă ȘP?

